

SLOVENSKI vestnik

Letnik XXVIII.

Celovec, petek, 16. marec 1973

Štev. 11 (1599)

Nerešeno manjšinsko vprašanje

bremeni odnose med Avstrijo in Jugoslavijo

Kakor smo poročali že v zadnji številki našega lista, je bival minister za prosveto in kulturo dr. Fred Sinowatz prejšnji teden na večdnevem obisku v Jugoslaviji. Pri pogovorih, ki jih je imel tako v Beogradu kakor tudi v Zagrebu in Ljubljani, so obravnavali celo vrsto vprašanj, ki se nanašajo na sodelovanje na prosvetnem, kulturnem in znanstvenem področju. Govorili so o medsebojnem priznanju zrelostnih spričeval in visokošolskih diplom, prav tako pa tudi o „dolgovih“, ki jih ima Avstrija do Jugoslavije: o arhivih, ki bi jih morala vrniti že na podlagi senžermenske pogodbe, pa je to svojo obveznost zavlačevala vseh petdeset let, ter o vrnitvi kulturnih dobrin, ki so jih nacisti odvlekli iz Jugoslavije in so ostale v Avstriji.

Poseben poudarek pri razgovorih pa je bil na vprašanih slovenske in hrvaške narodnostne skupnosti v Avstriji. Zlasti v Zagrebu in v Ljubljani so ministra Sinowatza tozadevno seznanili z vsemi podrobnimi problemi, ki jih bo treba rešiti. Tako so predstavniki Slovenije med drugim izrazili nezadovoljstvo nad dejstvom, da morajo slovenski starši na Koroškem vsakokrat posebej prijavljati otroke k slovenskemu pouku, kar zavira večji priliv otrok v dvojezične šole. Poudarili so potrebo po slovenskih strokovnih šolah in otroških vrtcih, ki jih na Ko-

roškem zdaj ni; prav tako ni možnosti za šolanje v materinem jeziku vseh umsko prizadetih otrok. Poleg tega bi Slovenija želela, da bi avstrijske šolske oblasti omogočile preskrbovati manjšinske šole na Koroškem s slovenskimi učbeniki in leposlovnimi knjigami ter s tečajji dvigati pedagoško raven slovenskih oz. dvojezičnih učiteljev. Prav tako je bilo govora o potrebi posebnega slovenskega znanstvenega inštituta na Koroškem, o gradnji slovenskega kulturnega doma v Celovcu, kakor tudi o državni podpori slovenskim prosvetnim in kulturnim organizacijam in društvom.

Minister Sinowatz je izjavil, da je Avstriji veliko do dobrih odnosov z Jugoslavijo, glede slovenske in hrvaške narodnostne skupnosti pa je naglasil, da predstavlja njihova kulturna dejavnost veliko obogatitev za Avstrijo. Priznal je potrebo po podpori obem manjšinam, da bi se lahko neovirano razvijali.

Vodja slovenske delegacije sekretar za prosveto in kulturo Tomaž Bizajl je ob zaključku razgovorov nedvoumno opozoril, da vsa nerešena vprašanja obvezujejo obe državi, da jih brez odlašanja rešita. „Pri tem gre predvsem za vprašanje slovenske narodnostne skupnosti na Koroškem, saj so zadnji časi bili dokaz, kako prav ta odprta vprašanja lahko zapletejo medsebojne odnose.“

ter zvesta svojim načelom, da sta enakopravnost slovenske narodnostne skupnosti in mirno sožitje v občini in deželi zagotovljena le ob sodelovanju in skupnem prizadevanju vseh demokratičnih sil ne glede na jezik in svetovnonazorno gledanje, že v noveletnem uvodniku in zlasti v svojem razglasu za občinske volitve slovenske volivce pravilno usmerila, ko je poudarila, da po eni strani ne smejo odbiti tistih pozitivnih sil in osebnosti v sosednem narodu, ki so s svojim dosedanjim zadržanjem pokazale treznost in vsaj skromno razumevanje za naše upravičene težnje in so zaradi tega postale tarča napadov s strani združenih nemških nacionalistov, da pa moramo po drugi strani dati nedvoumen odgovor vsem nemško-nacionalističnim nasprotnikom naših zajamčenih pravic, ne glede na to, v kateri stranki se pojavljajo in izživljajo.

V tej zvezi izrecno poudarjamo, da koroški Slovenci ne živimo le razpršeni v 19 občinah, kjer so iz prej navedenih vzrokov nastale posebne krajevne volilne skupnosti, marveč slej ko prej živimo strnjeni na vsem dvojezičnem ozemlju od Smohora pa do Pliberka in Suhe ter od visokih Kostanj in sončnih Djekš do plajberških Rut in kapelških grabnov. Na

vsem tem ozemlju bomo v vseh občinah pri volitvah neposredno ali posredno pokazali svojo prisotnost s tem, da bomo s svojimi glasovi krepili krajevne demokratične stranke in skupine in slabšali pozicije nacionalistične koalicije, ki se je razkrinkala s svojim sodelovanjem pri lanskih jesenskih pogromih proti našim pravicam in s svojimi nacionalističnimi iznašanji v komisiji.

Koroški Slovenci zato v korist obrambe naših skupnih narodnih težnj in pravic nikjer ne bomo vodili borbe med seboj z neodgovornim licitiranjem svojega slovenstva, marveč bomo vsi skupaj, čeprav ponekod po ločeni poti, skrbeli za slabljenje nam sovražne združene nemško-nacionalistične družine in za krepitev tistih demokratičnih volilnih strank ali skupnosti in osebnosti, ki jamčijo priznanje in spoštovanje prisotnosti in enakopravnosti našega človeka tudi v novi občinski strukturi.

Zavedajmo se, da gre zlasti v očigled neodgovorne hujskaške propagande nacionalističnih krogov tudi pri teh volitvah prvenstveno za naše pravice, ki jih bomo dosegli le z združeno močjo ter s pomočjo strpnih in dobromislečnih sil in ljudi sosednega naroda.

NAŠA ODLOČITEV pri občinskih volitvah

Odločali se bomo v smislu našega načelnega gledanja, da sta enakopravnost naše narodnostne skupnosti in mirno sožitje v občini in deželi zagotovljena le ob sodelovanju in skupnem prizadevanju vseh demokratičnih sil, ne glede na jezik in svetovnonazorno gledanje.

● Zato bomo povsod tam, kjer se je v dosedanjih izkušnjah izkazalo, da je merodajna večinska stranka pripravljena upoštevati in zagovarjati prisotnost in pravice slovenskega prebivalstva tudi v občinskem svetu, nadaljevali ter izpopolnjevali aktivno enakopravno sodelovanje v taki občinski stranki s tem, da jo bomo odločno podprli tudi na letošnjih občinskih volitvah.

● Povsod tam, kjer so se od nekdaj in zlasti ob lanskih jesenskih dogodkih ne glede na strankarsko pripadnost združili vsi nemški nacionalisti proti našim pravicam ali pa so večinske stranke pri postavljanju kandidatov iz strahu ali previdnosti prezrle prisotnost slovenskega prebivalstva, bomo združili vse svoje sile v krajevni domači listi in skrbeli da bo prišlo čim več odločnih, razgledanih rojakov v občinske odbore.

● Raznolikost krajevnih in političnih razmer tako ponekod narekuje in opravičuje tudi različne odločitve, se pravi, da pride v nekaterih občinah nujno tudi med našimi ljudmi do različnih pogledov in stališč do posameznih volilnih strank in skupin. V taki politični diferenciaciji moremo videti izraz zrelosti našega človeka, seveda s pridržkom, da kakorkoli pogojena in utemeljena raznolikost stališč glede podpore posameznih volilnih strank in skupin ne izključuje potrebne akcijske enotnosti v zadevah skupnih narodnostnih interesov.

Kakorkoli že se odločimo, vedno mora imeti naša odločitev za glavni cilj, da slabša pozicije in vpliv nemško-nacionalnih sil ter krepiti tiste stranke in skupine, ki dajejo jamstvo, da bodo v novem občinskem odboru upoštevale prisotnost in enakopravnost slovenskih občanov.

Iz volilnega razglasa
Zveze slovenskih organizacij na Koroškem

SOCIALISTIČNI BORCI ZA SVOBODO:

Usodno bi bilo omalovaževati protizakonite demontaže dvojezičnih napisov na Koroškem

Ob 35. obletnici Hitlerjevega napada na Avstrijo so imeli na Dunaju svoj občni zbor socialistični borci za svobodo. Na zboru je govoril tudi podpredsednik Josef Hindels, ki je naglasil, da socialistični borci za svobodo ne opominjajo na razpad Avstrije samo zaradi zgodovinske resnice, marveč predvsem tudi zato, ker je njihova naloga, da izpolnijo oporoko tistih, ki osvoboditve niso več doživeli. Ta oporoka se da izraziti v kratkih besedah: biti buden — postaviti se v bran že začetkom!

„Kako pereče je to svarilo — je poudaril Josef Hindels — so poka-

zali nad vse sramotni dogodki na Koroškem. Bilo bi usodno, če bi omalovaževali protizakonite demontaže dvojezičnih krajevnih napisov, ki so bile povezane z nemško-nacionalnimi in protižidovskimi izgredi, ali če bi jih tolmačili zgolj iz „psihologije obmejne pokrajine“. Kar se je tam dogajalo, sili k ugotovitvi: Nepoučljivi so še med nami. In uspelo jim je, da so okužili tudi mlade ljudi s strupom rasizma in nemškega nacionalizma. Zato so tembolj upravičena svarila socialističnih borcev za svobodo pred vedno bolj agresivnimi izzivanji neonacistične NDP, ki segajo do groženj z umorom.“

Prej, kakor je bilo pričakovati, je postalo vprašanje dvojezičnih napisov glavni predmet propagande za občinske volitve. Da se lahko izogneta dejanskim problemom in zlasti kočljivemu vprašanju soglasnega sklepa o združitvi občin, sta FPÖ in ÖVP v ospredje svoje propagande postavili nacionalistično gonjo proti tistim zmernim demokratičnim silam in osebam, ki so se po 17-letnem obotavljanju končno upale pristopiti k vsaj skromnemu reševanju tretjega odstavka člena 7 državne pogodbe.

Pri FPÖ je bilo od vsega začetka jasno, da bo lanske jeseni sproženo nacionalistično razpoloženje in svojo

Za naše pravice gre!

podpisno akcijo z zahtevo po „ugotavljanju manjšine“ izkoristila v svoji propagandi.

Da pa je tudi ljudska stranka prav na spominski dan vkorakanja nacističnih čet pred 35 leti pričela svojo propagando z istimi nacističnimi parolami, z zahtevo po doganjanju manjšine, kakor evfonično imenuje ugotavljanje, in s hujskanjem proti zakonu o dvojezičnih napisih in njegovim zasnovalcem, je vsekakor nepregleden fanal za dejansko stanje na Koroškem. Očitno so na Koroškem nacionalistične in neonacistične tendence tako močne, da nimajo vpliva samo v svobodnjaški stranki, ampak so zavladale tudi v današnjem vodstvu ÖVP in v določenih vrstah SPÖ, ki jih predstavljajo razni Jesseji in podobni in ki vsi imajo le eno željo: da bi ustvarili ponovno strnjeno fronto proti slovenski narodnostni skupnosti in njenim pravicam ter razbili v dolgoletnih, že v protinacistični borbi pričetih in po vojni nadaljevanih prizadevanjih doseženo povezavo med koroškimi Slovenci in demokratičnimi socialističnimi silami. Le tako je razumeti tudi stalna sumničenja „Kleine Zeitung“ in njenega glavnega urednika proti naprednim koroškim Slovincem, zaradi „nelojalnosti“ do države in zaradi njihovega „titokomunističnega“ nastrojenja ter njegove pozive na deželnega glavarja in socialistično stranko, da bi se „ogradila“ proti ZSO. Vsi ti pojavi so preočiti, da človek ne bi spoznal težnje zakletih nemških nacionalistov, da bi razbili slednjo že tako rahlo vez med slovenskimi in nemškimi demokratičnimi silami in Slovence potisnili kot „nadomestne Zide“ spet v izolacijo in v geto, kjer bi manjkalo le še vidno znamenje, kakor so ga nosili v tretjem rajhu Zidje.

Taka izolacija pri volitvah pa naj bi po naklepu teh združenih nemških nacionalistov končno omogočila ugotavljanje ali doganjanje manjšine, kakor sta brez slehernega zadržanja zelo jasno poudarila deželni poslanec ÖVP in drugi podpredsednik deželnega zbora dr. Wolfgang Mayrhofer in zelo značilno tudi predsednik „Kärntner Heimatdienst“ dr. Heinz Feldner. Kaj radi bi ugotovili, da koroški Slovenci živimo le še razpršeni v 19 občinah, kjer nastopajo iz krajevnih in posredno tudi iz splošnih nacionalno-političnih razlogov posebne krajevne volilne skupnosti.

Zveza slovenskih organizacij na Koroškem je v pravilni oceni nacionalističnih pogromov lanske jeseni in trenutne narodno-politične situacije

Naša skrb na celotnem dvojezičnem ozemlju mora biti:

! Čim več naših zavednih ljudi v občinske odbore !

ZA OBČINSKE VOLITVE 25. MARCA:

Naša odločitev po občinah

Posebno v zadnjih dneh se je izkazalo, da bodo letošnje občinske volitve še mnogo bolj kot doslej stale v znamenju zaostrenega nacionalnega boja. Če pogledamo razglase desničarskih strank in skupin ter beremo tozadevne članke v desničarskem tisku, potem nujno pridemo do zaključka, da bosta ÖVP in FPÖ s pomočjo vseh nacionalistično usmerjenih elementov letošnje občinske volitve izrabili za združen napad na demokratične sile in še zlasti na vse liste, ki kažejo vsaj malo razumevanja za težnje koroških Slovencev. Potisnjeni v ozadje ali sploh pozabljeni so vsi pereči problemi, ki bi pravzaprav morali stati v ospredju volilne propagande; na prvem mestu je „skrb za domovino“ v fistem smislu, kot jo razumejo nemško nacionalistični krogi. Ne gre za interese občin in koristi občanov — gre za Koroško, gre za dvojezične napise, gre za nacionalni boj, ki pri občinskih volitvah doslej še nikdar ni igral tako pomembne vloge. Kdor glasuje za socialiste, glasuje za dvojezične napise in s tem za „slovenizacijo“ Koroške! to je geslo, ki ga je v tej ali podobni obliki mogoče zaslediti v celotni volilni propagandi ÖVP in FPÖ. Z razglasi, gesli in časopisnimi članki se načrtno zastrepilja ozračje, razpihujejo se narodnostne strasti, porajajo se najrazličnejše oblike zastraševanja in izsiljevanja. Skratka: ustvarjena je bila psihoza, ob kateri se prav nič ni čuditi, če se v marsikateri občini socialisti in niti komunisti niso upali postaviti na svojo listo kakšnega zavednega Slovenca.

V občinah, kjer je merodajna večinska stranka bila pripravljena upoštevati in zagovarjati prisotnost in pravice slovenskega prebivalstva tudi v občinskem svetu, bomo koroški Slovenci kot doslej glasovali za socialistično listo, medtem ko bomo v občinah, kjer take pripravljenosti s strani večinske stranke ni bilo, združili svoje sile v krajevni domači listi in skrbeli, da bo prišlo čim več odločnih, razgledanih rojakov v občinske odbore. V nekaterih občinah pa bo nedvomno prišlo do različnih pogledov in stališč do posameznih volilnih strank in skupin ter je v taki diferenciaciji treba videti izraz politične zrelosti našega človeka.

V posameznih občinah bomo glasovali takole:

v občini **ŠMOHOR** bomo glasovali za listo SPO, na kateri je na izglednem mestu bivši župan iz Brda, ki je večkrat in še posebno pri razgovorih županov s kanclerjem Kreiskim pokazal razumevanje za naše težnje;

v občini **STRAJA VAS** bomo podprli socialiste, ki imajo na svoji listi na izglednih mestih kar tri zavedne naše rojake;

v občini **PODKLOŠTER** se bomo odločili za socialistično listo, na kateri na izglednem mestu kandidira inž. Danilo Gallob iz Peč;

v občini **BEKŠTANJ** sta na socialistični listi na izglednih mestih Lojze Trunk iz Žužaljč in Franc Gallob, pd. Pec iz Brega; poleg tega nastopa še krajevna Volilna skupnost, katere nosilec je Janez Mikl iz Pečnice;

v občini **ROŽEK** bomo glasovali za krajevno Socialno volilno skupnost, katere prvi kandidat je Maks Kanžan, kmet iz Rožeka;

v občini **VRBA** se bomo odločili za socialistično listo, katere nosilec je že doslej pokazal razumevanje za težnje slovenskega prebivalstva;

v občini **BILČOVS** bomo oddali glasove za listo SPO, na kateri na prvem mestu kandidira deželni poslanec Janko Ogrs;

v občini **ŠKOFIČE** bomo glasovali za kra-

jevno listo „Volilna skupnost Škofiče“, katere prvi kandidat je Herman Jäger, delavec v Škofičah;

v občini **HODIŠE** bomo volili krajevno Gospodarsko listo, na kateri na prvem mestu kandidira Janko Schöttl iz Rut;

v občini **KOTMARA VAS** se bomo odločili za krajevno Občinsko listo pod vodstvom Tomaža Kobana, kmeta iz Št. Kandolfa;

v občini **ŠT. JAKOB V ROŽU** bomo glasovali za Socialno gospodarsko skupnost, katere vodilni kandidat je trgovec in hotelir Mihi Antonič z Reke;

v občini **BISTRICA V ROŽU** bomo volili krajevno Občinsko skupnost, ki jo kot prvi kandidat predstavlja Bošljan Malle;

v občini **BOROVLEJE** se bomo odločili za Volilno skupnost, katere prvi kandidat je Franc Poganič, nameščenelec iz Glinj;

v občini **SELE** bomo glasovali za listo SPO, katere nosilec je sedanji župan Herman Velik, šolski vodja v Kotu; poleg tega nastopa tudi krajevna Volilna skupnost, katere prvi kandidat je Mirko Oraž;

v občini **ŠMARJETA V ROŽU** bomo glasovali za krajevno Volilno skupnost, katere nosilec je Janez Korenjak, pd. Jančič.

v občini **ŠKOCIJAN** se bomo odločili za krajevno Gospodarsko listo, ki jo predstavlja Franc Picej, delavec iz Žamanj;

v občini **GALICIJA** bomo volili krajevno Volilno skupnost, katere prvi kandidat je Jože Urank, kmet v Encelni vasi;

v občini **DOBRLA VAS** bomo glasovali za Volilno skupnost z dr. Luko Sienčnikom na čelu;

v občini **ŽITARA VAS** se bomo odločili za Občinsko skupnost, ki jo vodi Jože Golavnik;

v občini **ŽELEZNA KAPLA-BELA** je na listi SPO kar pet zavednih Slovencev na izglednih mestih; nadalje nastopa še Občinska volilna skupnost, ki jo predstavlja Franc Smrtnik v Kortah;

v občini **GLOBASNICA** bomo glasovali za Volilno skupnost, katere vodilni kandidat je Lojz Gregorič iz Male vasi;

v občini **PLIBERK** bomo podprli Enotno listo, katere nosilec je Štefan Trampusch iz Doba;

v občini **SUHA** bomo oddali glasove Krščanski volilni skupnosti, ki jo predstavlja Johan Kolter;

v občini **RUDA** se bomo odločili za listo SPO, na kateri na izglednem mestu kandidira tudi učitelj Mirko Kušej;

v občini **DJEKŠE** bomo glasovali za krajevno Volilno skupnost, katere nosilec je Franc Kasli;

v občini **ŽRELEC** bomo podprli socialistično listo, na kateri na izglednem mestu kandidira tudi bivši župan iz Radiš Ogris.

Pri naši odločitvi bomo poleg tega upoštevali, da ima SPO tudi še v nekaterih drugih občinah na izglednih mestih zavedne Slovence oz. ljudi, ki imajo razumevanje za naše težnje, kot na primer na Bistrici v Rožu, v Borovljah, v Pliberku itd.; isto velja v nekaterih občinah tudi za KPÖ. V vseh ostalih občinah dvojezičnega ozemlja, ki jih nismo posebej navajali, pa bomo koroški Slovenci kot doslej podprli SPO.

Ne glede na to, kako se bomo odločali po posameznih občinah, pa mora imeti naša odločitev vedno za glavni cilj: da slabša pozicija in vpliv nemškonalacionalnih sil ter krepiti tiste stranke in skupine, ki dajejo jamstvo, da bodo v novem občinskem odboru upoštevale prisotnost in enakopravnost slovenskih občanov.

Z zadnjo jugoslovansko noto, izročeno minuli mesec avstrijski vladi, so naša stališča o stanju naših manjšin v Avstriji, o načinu, kako naj bi problem rešili, s tem pa tudi o sedanjih in prihodnjih odnosih s severno sosedo začrtana.

Na kratko, Avstrija sedemnajst let po podpisu državne pogodbe ni niti celovito, še manj pa zadovoljivo uresničila obveznosti iz državne pogodbe. To pa Jugoslavija smatra za neobhoden pogoj za odstranitev motenj v dvostranskih odnosih. Zato je pripravljena na dvostranske pogovore, za katere se že dolgo zavzema, v prepričanju, da bi bila to ena od poti k odstranitvi problemov, ki neprestanost bremenijo medsebojne odnose.

Seveda pa bi bilo treba za take pogovore — tako se nam zdi — ustvariti ustrezno ozračje in jasno določiti cilje. V razlagi teh pojmov seveda ne bi smelo biti dvojnih razlag: pojmi morajo biti usklajeni, sicer lahko pride do novih zapletov.

Najmanj koristijo takemu ugodnemu razpletu podtikanja, recimo, da Jugoslavija vodi gonjo proti Avstriji zaradi svojih notranjih zadev, pa taktika zavlačevanja, poskusi razdora med manjšino ali celo med delom manjšine in matičnim narodom in njegovo državo, popuščanje skrajnejem z desnice in podobno.

Predvsem pa stanje manjšine ni zgolj notranja zadeva Avstrije, tako kot tudi ne more biti problem manjšine obravnavan le med dvema vladama čez njeno glavo: manjšina mora biti subjekt, ki ima

ske notranje politike povzročilo „koroški nemir“ in očitno poslabšanje položaja vladajoče socialno-demokratske stranke kanclerja Kreiskega. Bližnje marčne volitve v avstrijskih občinah bodo v svo-

Prav bilateralna pogajanja z Jugoslavijo, če se je Dunaj dokopal do spoznanja, da utegnejo biti koristna, lahko pripomorejo k rešitvi.

Mimo manjšinske problematike je še namreč vrsta odprtih vprašanj med Avstrijo in Jugoslavijo, ki so prav tako pomembna za ustvarjanje ugodnega ozračja.

Naj jih naštejemo le nekaj: ureditve položaja naših delavcev (tudi sezonskih) v Avstriji, ki je vse prej kot zadovoljiv; pospeševanje gospodarskega sodelovanja ob meji; vrnitev naših kulturnih dobrin; vprašanje slovenskega dela arhiva v Gradcu in še nekaterih; enakovrednost srednješolskih spričeval in visokošolskih diplom; preprečevanje delovanja sovražne emigracije in neofašistov.

Tudi to so hipoteke, ki bremenijo naše odnose, hkrati pa prav zdaj, ko morda notranje težave zavirajo hitrejši in resnejši razplet manjšinskega vovla, lepa možnost za Avstrijo, da z dejanji dokaže besede o dobri volji in želji po čim boljših odnosih med nami.

To bi bili lahko zidovi, na katere bi se oprla streha: urejene pravice Slovencev in Hrvatov v Avstriji. Kajti — da ne bo dvoma — to je in ostane osnovna prava v naših odnosih in njih merilo.

Jaka Štular

(Delo, Ljubljana, 8. 3. 1973)

Kako iz zastoja?

„neutrudljivo pravico enakopravnosti odločiti o svoji usodi“. To so povedali slovenski Korošci in takšno je tudi naše stališče. Le v tem trikotu je pričakovati ugodnih rezultatov.

Če je že res, da je sedanja vlada na Dunaju pokazala določeno voljo, vsaj načeti koroški (in gradščanski) voz, pa je prav njeno manevriranje med čermi avstrij-

jih rezultatih tudi odsev te politike.

In prav tako tudi zastoj v razčiščevanju manjšinskega kompleksa, ki mu prav gotovo ni vzrok odklonitev Slovencev, da bi sodelovali v dunajski komisiji, takšni, kakršna je in kakršna ne bi smela biti. Vendar je ta zastoj lahko le začasen, prej ali slej bo treba voz premakniti.

POŠIROKEM SVETU

RIM. — V torek zjutraj so italijanski cariniki začeli stavkati. Doseči hočejo boljše plače. Stavke k sreči nimajo večjih posledic v potniškem prometu. Prizadet je v glavnem tovorni promet, ker pri tem trpi izvoz in uvoz blaga. Stavka bo trajala po vsej verjetnosti do vključno sobote tega tedna.

SMEDEREVSKA PALANKA. — Iz tisoč metrov globine pod pritiskom 140 atmosfer bruha pri Smederevski Palanki gejzir, ki vsebuje mineralno vodo. Le-ta sodi po preiskavi med zdravilne vode, ki pomagajo pri zdravljenju kroničnega obolenja jeter, želodca in so blažilne in dobrodošle za rekonvalescente po kirurških operacijah žolča, mehurja itd. K izvirku prihajajo vsak dan ljudje in odnašajo v posodah zdravilno vodo. Načrt za gradnjo zdravilišča je že pripravljen, dobiti pa morajo še potrebna sredstva za uresničitev načrta.

NEW DELHI. — Egiptovski zunanji minister Mohamed Hasan el Zajet se trudi, da bi pri raznih državah dobil pomoč za rešitev krize na Bližnjem vzhodu. Po uradnem obisku v Indiji, je odpotoval v Hong Kong, od koder bo nadaljeval pot v Peking. Potem bo obiskal še Pakistan, Irak, Iran in Sirijo. V tej zvezi omenjajo tudi nedavno potovanje posebnega Sadatovega odposlanca Hafeza Ismaila v Washington, London in Bonn ter obisk obrambnega ministra Ahmeda Ismaila Alija v Moskvi.

LJUBLJANA. — V Sloveniji je izredno pereče vprašanje, zastarelost in pomanjkanje zemljevidov v razmerju 1:25.000. Da bi odpravili to pomanjkljivost je Geodetska uprava SRS organizirala razgovor z najbolj resnimi interesi in financerji. Zemljevide bo izdelal po sodobni tehnologiji Vojno geografski institut do leta 1975, s stanjem leta 1973. Večji del sredstev bo prispevala Geodetska uprava SRS, preostali del sredstev pa bi izbrali drugi interesi.

BUENOS AIRES. — Na nedeljskih volitvah v Argentini je zmagal peronist Campore. Po dvodnevni zamudi, ga je državni prezident general Lanusse le priznal za zmagovalca pri volitvah za predsednika republike. Izvolitev Campore pomeni, da je po 18 letih prišel na oblast v Argentini zopet peronizem, kateremu je slednji slepo predan. Volilni boj je vodil pod geslom: „Campora v vlado, Peron na oblast“.

JERUZALEM. — V Izraelu se širijo vesti, da bi po odstopu ministrske predsednice Golde Meir, ki misli letos oddati svoje prošnje, kandidiral med drugimi za predsednika vlade sedanji obrambni minister Dajan. On uživa kot junak in zmagovalac v „šestdnevni vojni“ z Arabci veliko priljubljenost, vendar pa v politični hierarhiji nima mnogo vpliva.

KARTUM. — Kartumski vladni tisk je poročal, da je komisija opravila preiskavo o uboju zahodnih diplomatov v saudskem veleposlaništvu v Kartumu. Niso pa še objavili, kdaj bodo komandose postavili pred sodišče. Komisija je ugotovila, da so palestinski komandosi zagrešili uboj, vdor na tujo posest z namenom, da izvedejo napad, prizadenejo poškodbe in uporabijo nezakonito prisilo (kazen za to dejanje je do 7 let zapor), zločinstvo, zastraševanje (največ 7 let) in nezakonit odvzem svobode, z namenom, da store zločinska dejanja (do treh let zapor).

BONN. — Zahodnonemške izvoznike je sklep o reevalvaciji marke za 3 odstotke neprijetno presenetil, predvsem porurske premogovnike. V celem se marka podraži za 13 %, kar bo za porurske premogovnike pomenilo skoraj 200 milijonov dolarjev letne izgube. Prav tako bo zaradi ponovne podražitve marke prizadeta tudi avtomobilska industrija, posebno podjetje „Volkswagen“.

PARIZ. — Kljub zmagi golistov pri volitvah v Franciji, se je združena levica močno opomogla in bo predstavljala okrepljeno opozicijo. Združena levica bo imela poslej v pariški vladi sto poslancev več, kot v stari skupščini, kar se bo gotovo poznalo ne samo v parlamentarnem življenju, ampak tudi v politiki na sploh. Komunisti imajo sedaj natanko toliko poslancev, kot so jih imeli po volitvah leta 1967, socialisti, levi radikali in PSU pa 14 manj kot takratna federacija nekomunistične levice.

ALŽIR. — Vseafriško mladinsko gibanje je pozvalo demokratične sile sveta, naj odločno intervenirajo pri jordanskih oblasteh in preprečijo usmritev palestinskih komandosov. Vseafriško mladinsko gibanje ostro napada razsodbo jordanskih oblastí nad voditeljem palestinskega gibanja Abu Daudom in njegovimi tovariši. Pred nedavnim je tozadevno intervenirala tudi sovjetska vlada.

SPOMINSKI DOM BORCEV IN MLADINE

bo nastal v Kumrovcu, rojstni vasi predsednika Tita

Prihodnji teden bo minilo leto od tega, ko je jugoslovanski predsednik Tito v svojem rojstnem kraju Kumrovcu položil temeljni kamen za spominski dom borcev in mladine Jugoslavije. „Od tod, iz tega spominskega doma, bosta odsevala bratstvo in enotnost, ker bodo sem prihajali borci in mladina iz vseh krajev. Želim, da bi bilo to v korist temu kraju in vsej naši domovini...“ Tako je poudaril predsednik Tito med polaganjem temeljnega kamna. Od takrat je minilo leto dni in akcija, za katero sta dali prvo pobudo združeni borci Kumrovcu in Posavja (iz ljubljanske občine Bežigrad), je medtem postala zadeva vseh narodov in narodnosti Jugoslavije. Po vsej Jugoslaviji namreč že zbirajo prispevke za izgradnjo načrtovanega spominskega doma.

Lani jeseni je bil razpisan vsejugoslovanski natečaj za idejni načrt. Izmed velikoga števila predlogov je strokovna komisija sprejela načrt Ivana Filipčiča in Brislava Šerbeliča, dveh zagrebških arhitektov iz vrst mlajše generacije. V smislu sprejetega načrta se bo objekt razvijal okrog vrha hribovca. Spominski dom bo imel skupni prehodni prostor ter spomeniško-šolski in družbeno-rekreacijski del.

Spominski dom bo na izviren način prikazal lik in življenjsko delo predsednika Tita ter najvažnejša poglavja iz revolucije jugoslovanskih narodov. Deloval bo kot sodoben informativni in dokumentarno-šolski ter družbenopolitični in rekreacijski center. Knjižnica, čitalnica, fotodokumentacija, kinoteka ter likovna zbirka spominskih predmetov iz Muzeja 25. maja bodo omogočile informativno, dokumentarno in znanstveno prikazovanje tamo in znanstveno prikazovanje snovi. Velika dvorana s 300 sedeži, opremljena s sodobnimi napravami, bo služila za seminarje in druge prireditve. Rekreacijski (hotelski) del s 130 komfortnimi ležišči in 500 sedeži v restavraciji bo med drugim služil tudi turizmu.

Predvsem pa bo Spominski dom prispeval k utrjevanju bratstva in enotnosti med narodi in narodnostmi Jugoslavije. Nekdanji borci se bodo v tem domu srečavali z mladino ter prenašali nanjo svojo življenjsko resnico. Ob teh srečanjih bo znova zaživela veličina narodnoosvobodilnega boja: iz svetlih obzorij naokrog bo mladina lahko čutila in slišala šum Sutjeske in odmev Zelengore, brzice Neretve ter krike s Kozare in Petrove gore, grozo Jasenovca in tragedijo Kragujevca, epopejo Kadinjače, pesem partizanov na neskončnih pohodih po „slemenih oblakih“ Pohorja in Kleka, pesem z Debarca in Prokletij, z Jadrana — imena, ki so postala zgodovina po zaslugi

junaštva in žrtev vseh jugoslovanskih narodov.

To je živo izročilo, zgrajeno na lastni izkušnji in odreknanju, na bo-

UMRLA JE PISATELJICA

Pearl S. Buck

V starosti 80 let je pred nedavnim umrla slavna ameriška pisateljica in Nobelova nagrajenska Pearl Sydenstricker Buck. Njeno ime je znano po vsem svetu, saj je napisala okrog 80 knjig, njeni romani, novele in eseji so prevedeni v skorajda vse jezike in sodijo med najbolj brana dela svetovne književnosti. Leta 1938 je Pearl S. Buck prejela Nobelovo nagrado za književnost, poleg tega pa je bila deležna tudi raznih drugih priznanj.

jih in žrtvah, ki ga ne more nadomestiti nobena druga stvar. Spominski dom borcev in mladine ne bo nikoli samo hladen muzej in znanstvena ustanova; to bo zibelka revolucije, ki se nadaljuje, revolucija, ki se preliva v življenje in večno živi — delo in ponos vseh narodov in narodnosti Jugoslavije.

Jugoslovanska mladina je Titov rojstni kraj že zdavnaj izbrala za srečanja ob dnevu mladosti. Z izgraditvijo spominskega doma bo njeno sodelovanje še tesnejše, bolj živahno in bolj pisano. Kajti v Spominskem domu se bo srečavala mladina iz vse Jugoslavije ter se v prelepem naravnem okolju zblíževala ne samo ob skupnem spoznavanju zgodovine jugoslovanskega delavskega gibanja in socialistične revolucije, marveč tudi v športnih in kulturnih tekmovanjih, na izletih in v planinstvu.

Sedaj je — kakor že uvodoma povedano — stekla akcija za zbiranje sredstev za izgradnjo Spominskega doma. Akcija bo tekla do konca leta 1974 ter bo zajela vse narode in narodnosti Jugoslavije — od otrok in mladine preko dijakov in študentov do pripadnikov vojske, upokojenec ter kmetov in delavcev. Prispevek za zgraditev Spominskega doma borcev in mladine Jugoslavije v Kumrovcu bo tako postal izraz solidarnosti in patriotizma vsakega državljana SFRJ.

„PRIMORSKA POJE“

velika revija primorskih zborov

Letos že četrty prirejajo tradicionalno revijo primorskih pevskih zborov z naslovom „Primorska poje“. Vsako leto organizirata to prireditev Slovenska prosvetna zveza v Trstu in Združenje primorskih pevskih zborov, za sodelovanje pa vsako leto pridobijo večje število zborov tako iz Slovenije kot še posebej iz zamejstva, to je s Tržaškega in z Goriškega.

Za letošnjo revijo „Primorska poje“ se je prijavilo kar 61 zborov. Revija se je začela zadnjo soboto v Idriji in se v nedeljo nadaljevala v Sežani, to soboto bodo zbori nastopili v Gorici in v nedeljo v Ajdovščini, zaključek revije pa bo v soboto 24. marca v slovenskem Kulturnem domu v Trstu.

Revija „Primorska poje“ je že rodila — kakor je izjavil tajnik tržaške Slovenske prosvetne zveze Miro Kapelj — mnogo pozitivnih sadov, kar potrjuje tudi čedalje večje zanimanje zanjo med primorskimi pevci. Pevske zbere namreč spodbujajo k večji vestnosti in k izpopolnjevanju pri študiju novih pesmi in — kar je še posebno važno — v številne zbere pristopajo mladi

pevci in to je tudi poročstvo, da se bo pevska tradicija, na katero je vsak Slovenec upravičeno ponosen, tudi v bodoče nadaljevala.

Kakor že povedano, se je za letošnjo revijo primorskih pevskih zborov prijavilo z obeh strani meje kar 61 zborov, skupno pa bo v okviru te revije nastopilo okrog 2000 pevcev, kar nedvomno dokazuje, za kako važno prireditev gre. S tem pa je tudi povsem ovrženo mnenje tistih, ki menijo, da je zborovsko petje za današnji čas že preživelo. To dokazujejo številni nastopi pevskih zborov v Sloveniji in v zamejstvu; to dokazujejo napore in dobra volja, ki so često bistveni elementi zborovske dejavnosti; predvsem pa to dokazuje izredno zanimanje vseh prosvetnih društev na obeh straneh meje, ki gojijo poleg druge dejavnosti tudi zborovsko petje, za vsakoletno revijo „Primorska poje“. Uspeh dosedanjih revij ni dokazal samo, da zborovsko petje ni preživelo za današnji čas, temveč nasprotno, da je danes bolj kot kdaj koli prej živo med Slovenci, ki s tem izpričujejo globoko navezanost na bogato zborovsko in kulturno tradicijo svojega naroda.

„Ljubezen na odoru“

PO POVESTI PREŽIHOVEGA VORANCA

V Sloveniji so začeli predvajati najnovejši slovenski igrani film „Ljubezen na odoru“, ki je bil izdelan po istoimenski povesti Prežihovega Voranca. Režiral ga je Vojko Duletič, ki je pripravil tudi scenarij, v glavnih vlogah nastopajo Merka Frankova, Iztok Jereb in Aleksander Valič, snemal je Mile de Gleria, glasbo je prispeval Jože Kampič, za proizvodnjo pa je poskrbelo podjetje Viba film.

Vojko Duletič si je v svetu slovenskega filma pridobil ime zlasti s filmom „Na klanecu“, v katerem je prenesel na filmski trak knjižno umetnino Ivana Cankarja. Prav tako po Cankarjevi povesti je posnel kratki

film „Gospod stotnik“, medtem ko si je za kratki film „Na petelina“ izbral istoimensko povest Franca S. Finžgarja. Pa tudi s Prežihovim Vorancem se zdaj ni prvič srečal — bil je scenarist Pretnarjevih „Samorastnikov“.

Svoj najnovejši film „Ljubezen na odoru“ je Duletič snemal predvsem v Solčavi, kjer je v tamkajšnjih prebivalcih našel dovolj likov, ki so dogajanjem v filmu vtisnili pečat pristnosti. Našel pa je tudi kraje, ki očarajo s svojo lepoto in nedotaknjenostjo. Tako je veliko Prežihovo stvaritev prenesel v okolje, ki ne bi moglo biti bolj verodostojno, bolj domače.

„Cvetje v jeseni“

PO POVESTI IVANA TAVČARJA

Slovenska televizija pa je minuli ponedeljek predvajala prvi del televizijske nadaljevanke (v treh delih) „Cvetje v jeseni“. Film je po istoimenski povesti Ivana Tavčarja režiral Matjaž Klopčič, ki mu je kot scenarist stal ob strani Mitja Mejak. Snemalno ekipo je vodil Žaro Tušar, medtem ko je za glasbo poskrbel Urban Koder.

Posebno vrednost daje temu filmu igra, kajti celotni igralski ansambel od „zvezd“ pa do statistik, ki so jih

dobili med člani domačih dramskih skupin, se je pokazal z najboljšimi strani. Milena Zupančičeva, Štefka Drolčeva, Iva Zupančičeva, Duša Počkajeva, Polde Bibič, Bert Sotlar, Jože Zupan, Dare Ulaga in vsi drugi so z dognanimi upodobitvami grčavih poljskih kmetov vtisnili zgodbi potrebno težo in pristnost, ki se ne oddaljuje od literarne predloge, a obenem vnaša vanjo nove dimenzije, tako da je ta film pravi slavospev slovenskemu podeželju.

Pri Mladem rodu

JE ŽE ZELENA POMLAD

Najnovejša številka „Mladega roda“ (za mesec marec in april) je razumljivo posvečena pomladi. O njej pripoveduje cela vrsta pesmic in spisov, ki so jih prispevali domači in tuji avtorji: o telohu, o kukačici, o lastovki, o pomladanskem svatovanju in o marsičem drugem,

kar nas opozarja, da je zima vzela slovo in je v deželo znova prišel najlepši letni čas — pomlad, ko vse zeleni in poganja mlado brstje.

Seveda pa Mladi rod ne pripoveduje le o pomladi, tudi mnogo drugega zanimivega in poučnega prinaša mladim in starejšim bralcem. Na primer nam predstavlja slovensko pisateljico Elo Peroci, ki je znana zlasti kot avtorica številnih pravljic, katere so bile prevedene tudi v mnoge tuje jezike. Nadalje nas popelje Mladi rod v delavnico velikonočnih zajčkov; seznanja nas s preteklostjo Podkloštra ter Nonče vasi pri Pliberku; beremo o prvih korakih v vesolje in še o mnogih drugih zanimivostih; za bistre glave pa spel prinaša uganke in druge trde orehe.

To številko Mladega roda je ilustrirala Jelka Reichman, naslovna stran pa — kakor že pri vseh številkah tega letnika — spel krasi barvni motiv znanega slovenskega slikarja Maksima Gasparija.

Posamezna številka Mladega roda stane 8 šilingov in je naročila treba poslati na naslov: Mladi rod, poštni predal 45, 9021 Klagenfurt - Celovec.

STONE SVETINA

168

UKANA

DRUGA KNJIGA

Razveselil se ga je. Ko je prilezel bliže, je opazil, da ima na rokavu dve zvezdi. Pozorno je spremljal vsak njegov gib. Videl je, da s poslednjimi močmi premaguje vsak decimeter prostora in da nevarno niha nad praznino prepada. Čutil se je, da ga ne zagleda. Še vedno je imel toliko moči, da bi odprl tok s pištolo in ga ubil, preden bi se pripil do njega. Toda misel na ubijanje mu je bila tako tuja, ko da ne bi bil nikdar meril na človeka. Šele ko je prilezel skoraj tik njega, ga je zagledal, ker mu je poč zapiral pot. Dvignil je okrvavljeni obraz in srečala sta se z očmi. Pogled neznanca je begotno zdrnil na tla in roka mu je hlastalaje tipala, dokler ni izbral priostrenega kamna in ga dvignil v pesti. Trepetajoč po vsem telesu se je približeval Teichnerju, tako počasi, da si ga je lahko dobro ogledal.

Njegova razpeta bluzja je bila prepojena s strjeno krjo in po visokem čelu so se mu lepili lasje. „Prav gotovo je eden tistih, ki sem jih zbil s police v prepada,“ je pomislil poročnik.

Ko je bil že tako blizu, da je dvignil s kamnom oboroženo pest, je tudi on dvignil roko, tako kot se je bil podzdravljaj s prijatelji. Roka s priostrenim kamnom pa je obvisela v zraku. Žar sovraštva v očeh je zamenjalo začudenje.

„Kar udari prijatelj! Brez usmiljenja me ubij,“ je mrmral Teichner. „Napravi mi uslugo. Prav imaš... Kdo nas je

klical v vašo deželo? Nas, ki smo živeli bolje od vas... Imeli vsega več... Mislili smo, da imamo tudi pameti več. Pravica je na vaši strani. Na naši strani je bila moč... Zdaj je moč in pravica na tvoji strani... Ubij me. Iz te preklete stene se nihče ne reši.“

Gledala sta se, kot bi se bila že nekje srečala. Roka s kamnom je omahnila nad prepada in spustila kamen v praznino. Nekaj sekund je letel, preden sta slišala, kako je udaril v skale in se razbil.

Teichner se mu je skušal dobrohotno nasmehnuti kot človeku, ki ga je pričakoval. Sam ni vedel, zakaj mu je bil ta krvavi obraz tako prikrupen. Podoben je bil njemu in njegovim. Lahko bi plezal z njim, lahko bi bila prijatelj, če bi se spoznala v drugih okoliščinah. Čudno, da tega ni prej spoznal. Ali je on goljufal življenje ali je življenje ogojufalo njega? Včasih, ko je kot deček plezal z očetom, mu je oče večkrat dejal: „Ljudje, ki se srečajo v steni, morajo biti prijatelji. Dobri prijatelji.“ Nekako tjavdan je ponovil ta stavek.

Ranjeni partizan ga je očitno razumel, saj je ponovil prvo in zadnjo besedo: „ČLOVEK — PRIJATELJ.“ Zdaj se mu je tudi on nasmehnil, žalostno in izgubljeno, vendar tako, kot se nasmihajo ljudje, ki so dobri med seboj.

Nekaj časa sta se gledala in občutila več, kot morejo povedati besede. Teichner je opazil, da je partizan uprl oči v njegov bok, kjer je visela čutarica. Z neba je žgalo sonce, poročnikovo telo je bilo razbeljeno od žeje, in opazil je, da se tudi neznanca usta lepijo s krvavo peno. Spomnil se je, da ima v čutarici še malo kave. Odpel si jo je in mu jo pomolil. Partizan se mu je zahvalil s pogledom. Z drhtečimi prsti je odvil zamašek in nesel k ustom. Napravil je nekaj požirkov in mu vrnil čutaro. Spila sta vsak nekaj. Teichner je začutil olajšanje, bolečine so se

razblinjele. Poslajal je lahak. Poslavo partizana, nagnjenega nad prepada, je videl le še v megli.

Partizanu se je vrnilo nekaj moči, tako da je zlezal mimo poročnika na rob, kjer je polica vodila naprej; bila je čedalje ožja, dokler se ni prevesila v strahovit prepada. Odločil se je za negotovo pot. Z očmi se je poslovil od Nemca. „Srečno,“ je dejal Teichner in dvignil roko v pozdrav. Partizan se je zazrl v njegovo razmesarjeno dlan, oguljeno do kosti, in pogledal še svojo. Tudi na njegovi so se poznali sledovi skal. Dvignil jo je v pozdrav, potem se je latil police. Poročnik je poslušal trkljanje odkrušenega kamena in spremljal partizanov napor.

Imel je še toliko moči, da bi se lahko ustrelil, toda ohranil je spoštovanje do samega sebe. Če je včasih izzival smrt, jo bo tudi počakal. Čutil je, kako mu telo dreveni, kako se mu duh razblinja. Vsak trenutek ga je bilo manj, okrog njega se je širila praznina in velika tišina mu je zvenela v srcu. Čakal je, da bo zdrnil v večno spanje — zemlja bo ugasila še eno življenje, saj se jih ta čas nešteto rojeva...

6

Že tretji dan sta bila Blisk in Don v blodnjaku ostenja Rdečega roba. Odpor v jarku komunistov je trajal vse do noči. Umikala sta se skupaj z njimi, ker pa sta bila med zadnjimi, sta se morala umakniti pred zasedami. Ponoči sta se zavlekla v slepo polico. Naslednji dan so ju našli z vrha in od spodaj, če sta se le pokazala. Še vedno so jima zveneli v ušesih zamolkli padci trupel, ki so jih mlieli zobje čeri, dokler se niso ustavila v grapah.

Don je dobil med umikom strel skozi pljuča. Brez moči je obležal na robu prepada.

Otvoritev sejma „Gost 73“

OBČNI ZBOR ZVEZE SLOVENSkih ŽENA:

Žene imajo važne naloge
v našem narodnem in kulturnem delu

Prejšnji četrtek 8. marca je Zveza slovenskih žena, organizacija, ki združuje napredne slovenske žene na Koroškem, imela v Dijaškem domu SSD v Celovcu redni občni zbor, povezan s proslavo mednarodnega dneva žena.

Proslave in občnega zbora se je udeležil tudi jugoslovanski generalni konzul Bojan Lubej. Zbrane žene je pozdravila predsednica ZSZ Milena Gröblacherjeva. Svoj govor je posvetila trenutnemu položaju koroških Slovencev. Ko je govorila o lanskem sramotnih jesenskih dogodkih ob uničevanju slovenskih krajevnih napisov in parolah o nedeljivi Koroški, jih je primerjala z dogodki v letu 1938, ko so nacisti s podobnimi dejanji in parolami razbijali šipe župnišč in nekaj let pozneje javno sežigali slovenske knjige. V obeh primerih so sodelovali ljudje, ki se danes spet zbirajo okoli Heimadiensta. Ne čudimo se torej, da koroški Slovenci danes ne sodelujejo v komisiji na Dunaju, ko pa je v njej zastopan eden glavnih predstavnikov koroškega Heimadiensta, je naglasila predsednica ZSZ. Nadalje se je Milena Gröblacherjeva dotaknila tudi predstojateljskih občinskih volitev 25. marca ter dejala, da mora biti glavni cilj naših žena, da krepijo tiste krajevne

skupnosti in stranke, ki dajejo jamstvo, da bodo v novih občinskih odborih upoštevale pravice slovenskih občanov na Koroškem. Ob zaključku svojega govora je predsednica ZSZ opozorila, da je dolžnost slovenskih žena, da odločno podprejo vse dejavnike, ki se iskreno trudijo za dosego naših pravic. Posebej imajo žene skrb za prijavo čim več otrok k dvojezičnemu pouku, za prijavo dijakov v slovensko gimnazijo v Celovcu in za prijavo gojencev za kmetijsko šolo v Podravljah. Nadalje naj bi organizacija skrbela za vzgojo deklet za otroške vrce kjer bi lahko poleg nemščine tudi slovensko vzgajale naše najmlajše. Sploh pa bi se žene aktivneje vključevale v kulturno-politično življenje slovenske narodnostne skupnosti na Koroškem.

O pomenu mednarodnega praznika žena je spregovorila tajnica ZSZ Ančka Kokotova. Zbranim ženam pa je spregovoril tudi predsednik Zveze slovenskih organizacij dr. Franci Zwitter in zavzel stališče zlasti k predstojateljskim občinskim volitvam. Dejal je, da koroški Slovenci ne živijo samo v 19 občinah s posebnimi krajevnimi listami, ampak da živijo na vsem dvojezičnem ozemlju, torej tudi v občinah brez posebnih krajevnih list. Nadalje je

poudaril, da se koroški Slovenci pri občinskih volitvah ne smejo borili med seboj, prav tako pa tudi ne proti listim zaveznikom iz vrst večinskega naroda, ki so se zavzemali za pravice koroških Slovencev. Predsednik ZSO je zaključil svoj govor z ugotovitvijo, da po neslavnih jesenskih dogodkih lanskega leta opredelitev koroških Slovencev ne bo težka. Cilj krajevnih listov mora biti le v tem, da iztrgajo čim več glasov združenim nemškonacionalističnim krogom.

Na občnem zboru so slovenske žene ponovno potrdile dosedanjí odbor, kateremu predseduje Milena Gröblacherjeva s podpredsednicama Heleno Kuharjevo in Lojzko Boštjančičevo, s tajnico Ančko Kokotovo in blagajnico Miro Prušnikovo. Po zaključku občnega zbora je organizacija pripravila majhno zakusko, ki je potekala v prijetnem in pristrčnem razpoloženju.

Slovensko prosvetno društvo „Bilka“ v Bilčovsu vabi na predavanje

O ZGODOVINI
OBČINE BILČOVŠ

v soboto 17. 3. ob 19.30 uri
pri Miklavžu v Bilčovsu.

Predavatelj: Janko Ogris
Mislimo, da bo za vsakogar
zanimivo vedeti kaj več o
zgodovini naše občine.
Prisrčno vabljeni.

O d b o r

SMUČARSKI IZLET NA OBIR

Slovensko planinsko društvo v Celovcu vabi člane in prijatelje na izlet na zasneženi Obir.

Zbirališče v nedeljo 18. marca ob 7. uri zjutraj pred gostilno Sreenc na Obirskem. Pot nas bo vodila preko Kapelške kočice na vrh Obirja. Zaradi čudovitega razgleda, ga tudi imenujejo „Rigi koroških planin“. Smučarji naj imajo smučki po možnosti opremljene s psi, ali pa namazane z voskom za vzpetine.

Planinci smučarji iskreno vabljeni

O d b o r

Dobra in slaba stran
pogorja Dobrača

Čeprav nekateri trdijo, da je Dobrača dobra gora, kar baje že ime pove, vendar temu le ni tako. Nasprotno — Dobrača je naredil prebivalcem ob njegovem vznožju že toliko gorja, kot malo katera druga gora na svetu. Tako je na primer potres v letu 1348 povzročil, da se je južno pobočje Dobrača utrgalo in zgrmelo v dolino, kjer je pokopalo pod ruševinami nad deset vasi, kar bi odgovarjalo na stotine človeških žrtev. S tem pa njegova smrtonosna bilanca še ni končana. Leta 1879 na pustni torek popoldne, se je v strminah pod vrhom Dobrača v tako imenovanem Lanerju odtrgal snežni plaz, ki je v nekaj sekundah pridrvel v dolino in strašno opustošil rudarski kraj Bleiberg. Zasul je petdeset ljudi, od katerih so rešili še devet, ostalih 41 pa so samo še mrtve potegnili iz deset metrov globokega plazua. Ta nesreča je bila ena največjih snežnih kata-

strof v Alpah. Tudi v letu 1870 je snežni plaz v istem kraju zahteval 14, leta 1876 pa 8 človeških žrtev. Nevarnost pred snežnim plazom izpod Lanerja še danes ni odstranjena in visi kot Damoklejev meč nad prebivalci tega kraja. Tudi letos sredi februarja je obstojala nevarnost, da se odtrga plaz in zgrmi v dolino. Zato je občina Bleiberg odredila evakuacijo iz najbolj ogroženih hiš in zaprla cesto. K sreči se je izkazalo, da je bil strah neutemeljen in ljudje so se spet lahko vrnili v svoje hiše.

Pogorje Dobrača pa ima tudi svoje dobre strani, če pomislimo, da hrani v svojih nedrih ogromne količine tople mineralne vode, ki prihajajo na dan v obliki toplih vrelecev v Toplicah pri Beljaku in v Bleibergu. Kljub temu pa ta koristna plat, le ne odtehta gorja, ki ga je prizadejalo pogorje Dobrača prebivalstvu ob njegovem vznožju.

Jutri se bodo na celovškem sejemskem razstavišču odprla vrata 5. strokovnega sejma gastronomije in turizma „Gost 73“. Razstava, za katero vlada veliko zanimanje zlasti med krogi, ki so neposredno povezani s turizmom, bo trajala do vključno 24. marca.

Največje število podjetij razstavlja v mestni hali. Zaradi velikega navala so dodatno postavili še velik ogrevan šotor in tako vsaj nekoliko ublažili pomanjkanje razstavnega prostora. Posebnost letošnjega sejma bo razstava pod geslom „Gost in oprema za prosti čas“, ki bo pokazala, kako je možno in treba nuditi gostu vse možnosti prijetnega bivanja poleti in pozimi v naši deželi. Posebno informativno središče bo pomagalo uresničevati prizadevanja naših gostincev. Domači in tuji strokovnjaki pa bodo predavali o vprašanih turizma in se udeleževali diskusij. Na sporedu so tri predavanja s sledečimi vsebinami: „Tekstilije in tujski promet“ (19. marca), „Prosti čas in dopust“ (23. marca), ter predavanje „Kaj pričakuje gost?“ (23. marca).

Letos bo Koroški poštvalni urad prvič priredil turistično borzo, na

kateri bo spremljal ponudbe oziroma rezervacije za letošnjo poletno in zimsko sezono 1973/74. Najbolj zaželjena so seveda tista gostinska podjetja, ki največ nudijo gostu, kajli samo kakovostne ponudbe lahko pospešujejo turizem na Koroškem.

Kakor lansko leto, tako bodo tudi letos nastopili mladi kuharji, tokrat iz treh evropskih držav — Švice, Češkoslovaške in Avstrije, ki bodo v medsebojnem tekmovanju v prisotnosti številnih gostov pokazali svoje sposobnosti. Domači gostinci pa se bodo pomerili v pripravljani mrzlih jedil in konditorskih izdelkov, katere bo nagradilo posebno razsodišče domačih strokovnjakov. Letos bo na sejmu „Gost“ izvedena prva poskušnja vina. Najboljša vina bodo nagrajena in na razpolago obiskovalcem.

Letošnja razstava „Gost 73“ bo nudila še marsikaj zanimivega. Najboljše informacije pa vam seveda posreduje obisk prireditve. Prepričani smo, da bo razstava privabila mnogo ljudi in da bo koristno služila nadaljnjemu razvoju turizma na Koroškem.

Igralci SPD „Bilka“ v Bilčovsu
so se predstavili z komedijo „Ženitev“

Preteklo nedeljo je Slovensko prosvetno društvo „Bilka“ v Bilčovsu vabilo v dvorano gostilne pri Miklavžu — in to za popoldne in zvečer — kjer so igralci tega društva uprizorili komedijo Nikolaja Vasiljeviča Gogolja „Ženitev“. Že kar v začetku moramo zapisati, da je igra po organizacijski plati povsem uspela, saj je dvorana dvakrat bila zasedena. In tudi igralsko, čeprav je Gogoljevo delo izredno zahtevno, moramo reči, da so igralci bili zelo korajžni, ker so se lotili tako težkega odskega dela. To se je seveda poznalo v posameznih vlogah. Vendar je komedija pri občinstvu dosegla svoj namen, zakaj gledalci so se prijetno zabavali in nasmejali. Če smo prej zapisali, da posamezne vloge niso povsem prepričale, potem moramo še reči, da to zategadelj, ker so nekateri mladi igralci stali prvič na odru in to je hkrati tudi že zadostno opravičilo, pravzaprav pohvala.

Zato gre priznanje celotnemu ansamblu za vloženi trud, ki se bo ob večkratnem igranju brez dvoma obrestoval v zadovoljstvo igralcev. Ob tej priložnosti je društvo izdalo

tudi letak v katerem predstavlja književnika Nikolaja Vasiljeviča Gogolja. Njegov kratki življenjepis je za gledalce gotovo lepo srečanje s tem velikim ruskim ustvarjalcem, vendar pa bralec pogreša tudi opis komedije, kar bi brez dvoma pripomoglo k še večjemu razumevanju tega odskega komada. Vsebinska igra bi vsekakor bila bolj potrebna kot seznam manj znanih besed. To ni očitak, marveč ugotovitev, ki enemu ali drugemu pade v oči.

Če igralce naštejemo po vrsti so to Kati Krušič, Pavla Krušič, Ani Ogris, Blaži in Tomi Gasser, Rupert Reichmann, Gerhard Kropivnik, Pelschar Lipi, Ani in Lekši Kropivnik, jim je treba izreči posebno pohvalo zlasti glavnima igralcema Blažiju in Tomiju Gasserju ter Anici Ogris in Katici Krušič, ki so pokazali, da so dobri igralci. Nena zadnje pa je to zasluga režiserja igre Ruperta Reichmanna, ki je postavil tako zahtevno delo na oder.

Na obih predstavah je obiskovalce v imenu društva pozdravil Peter Sitter.

Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Ton

„Pusti me in se reši, če se le moreš,“ je pregovarjal Bliska, ki ga je med žvižganjem krogel vlekel meter za metrom proti zavelju.

„Rešila se bova oba ali nobeden,“ je odločil Blisk. Vlekel ga je ves obnemogel, dokler ju ni zavarovala pred sovražnimi strelji skalna čer. Tu mu je prevezal rano in mu vlil novega upanja.

Do mraka je Blisk odkril na polici luknjo. Zatekla sta se vanjo in se zagradila s kamenjem. Blisk je pripravil orožje in municijo od obeh: nihče ne bo živ prekoračil police, kjer sta se privlekla v zavelje!

Zagrnila ju je noč. Don je še vedno pregovarjal Bliska, naj ga pusti in se reši sam. Povedal mu je, kako so razvrščene police, kako lahko pride pod zahodni preval, kjer bi bil rešen.

„Ali bi me ti pustil?“ ga je vprašal Blisk.

„Ne, tudi jaz bi ostal s teboj,“ je odločno odvrnil Don.

„Potem ne govoriva več o tem.“

Poznala sta se šele nekaj dni, pa sta si bila prijatelja. Na poti sta si razodela skrivne misli. Na Donovem domu so Bliska sprejeli kot sina. Kako bi le mogel stopiti v hišo in povedati, da je pustil njihovega edinca umirati samega?

Zvečer so tipale po stenah klinaste sence in rakele so se usipale mimo njiju. Slišala sta streljanje in včasih krike. Čas se je zgostil, obstal. Dremaje sta se predala spominom. Blisk bi rad živel. Odkriti mora izdajalca, ki ga je zasledil. Misli so se mu vrinčile in vso noč prepletale z Donovim stokanjem, ko je blede v vročici.

Tretji dan je v gorah zavladala tišina. Lačna in žejna sta se odločila, da bo Blisk lvegal in poiskal vodo. Upala sta, da so Nemci odšli. Don, ki je bil v tem pogorju pred več kot letom dni z Gradnikovo brigado — ta se je prav na vrhu teh skal tolkla z Italijani — je vedel za studence pod stenami. Blisk je vzel ob čutarici, previdno odstranil

kamenje in zlezal na prosto. Vse telo ga je bolelo, kot bi bil pretepen. Meglilo se mu je pred očmi, noge so se mu tresle in obhajala ga je slabost.

Spuščal se je navzdol. Mesta, ki sta jih bila zlahka prešla, je zdaj stežka preplezal. Ves čas so ga obletavale ptice in ga dražile z vreščanjem. Tišina je bila drhteča, sumljiva. Večkrat je postal, globoko zajel sapo in opazoval okolico. Na sedlu se ni nič premaknilo. Iz modrikastih sten je dihala nema žalost. Priplazil se je do polic, poraščenih s šopi trave in redkim drevjem. Padel je na kolena in polizal roso.

Odspod ga je zmotilo trkljajoče se kamenje in ga opozorilo na nevarnost. Splezal je na rob in uzrl pod steno Nemce, ki so stikali po grušču. Hip nato je zabobnel rafal nad njegovo glavo in ga zasul z odkrušenim kamenjem. Bežal je nazaj po polici, dokler ga ni zakrila velika skala, porasla z rušjem. Padel je in obležal brez moči. Na sosednjem razu sta se pojavila dva Nemca v navezi. Dvignil je brzostrelko nekoliko višje in pritisnil. Zadedi je omahnil v prepad in za seboj potegnil sopelezalca. Blisk je nekaj časa čakal, toda nihče več se ni pokazal. Vedel je, da se v steno ne more vrniti, ker bi ga gotovo opazili. Zaplezal je v rušje. Razprostiralo se je do podstene in vse bolj na gosto pokrivalo prepadno glavo. Don mu je pripovedoval, da se je tu nekje skrila pred Italijani patrolja, ki je spremljala načelnika štaba slovenske vojske Jaka Avšiča. Italijani so ves dan hodili okoli partizanov, pa jih niso odkrili. Blisk se je zavlekel še globlje. Nazadnje je med koreninami staknil luknjo in se zavlekel vanjo kakor jazbec.

Luknja se je znotraj razširila v votlino. Obležal je in se predal blodnim sanjam. V ušesih so mu žumeli potoki, duhal je kruh... smejal se je življenju in umiral od negotovosti. Bal se je, da ne bi Nemci našli Dona. Kot na raz-

beljeni plošči je čakal, da je sonce prejadralo gore, nemški glasovi pa utihnil.

Spomnil se je, da ima v torbici baterijo. Prižgal jo je in obsvetil votlino, vsekano v živo skalo. Vedel je, da je ostenje Krna polno kavern in da se je znašel v eni izmed njih. Na koncu zahodne stene je svetloba odkrila devet okostnjakov. Stopil je še nekaj korakov naprej. Črne oči lobanj so mrko strmele vanj. Kostni so ležale po razpadlih cunjah, poleg njih pa so bile razvrščene škatle plinskih mask in zarjavele čelade. Srh groze mu je prešinil živof. Stopil je bliže k njim, da bi razvozal skrivnosti njihovega konca. Jih je ugonobil plin, jih je zasula granata ali plaz? Tu so ostali zasuti in pozabljeni za večno... Pogrešani... Kako preprosta je v vojaškem jeziku taka smrt... Če bi veroval v boga, bi se pokržil. Tako pa je samo strmlet. Potem je pokleknil in si ogleval ostanke med preperelim usnjem. Našel je nekaj orumenelih papirjev in jih stlačil v torbico.

V mraku je zlezal iz skrivališča. Na sedlu se je utrinjala luč. Bal se je, da so Nemci že v zasedah, zato se je tipaje vračal k Donu. Zašel je in se znašel na robu prepada. Spet je poskusil in spet zašel. Kje je prava pot? Pollaščal se ga je obup, zalivala ga je žalost. Klical bi bil, pa se ni upal. Bilo ga je strah, da ne bi omagal in zdrnil tja, kjer so počivali že mnogi drugi.

Naposled se je odločil, da bo klical. Na vse grlo je zavpil: „D-ooooo-n, D-ooooo-n, D-ooooo-n...“ Glasovi so votlo odmevali od mrtvih sten in zamirali. Odgovarjal mu je stoteren odmev, kot bi kričala vsa rebra in previsi Rdečega roba.

Do kraja obupan je legel v skalno poč, da ne bi v snu omahnil. Odpirali so se mu oboki sanj v zvezdne razsežnosti, kjer se je izgubljal duh in kjer je ihtela tišina noči. Pregibal je suhe ustnice in izgovarjal ime „Melita“. Čutil

Tudi žene v Železni Kapli so proslavile 8. marec

Približujemo se novi ledeni dobi

Slovenske žene v Železni Kapli in okolici so tudi letos proslavile mednarodni praznik žena 8. marec. Tokrat so vabile v prostore gostilne Silla v Železni Kapli. Krajevnim organizatoricam proslave se je odzvalo izredno lepo število žena iz Železne Kaple ter bližnje in daljne okolice. Vabilu pa se je odzval tudi župan in deželni poslanec Josef Lubas, predsednica Zveze slovenskih žena Milena Gröblacher in tajnica Ančka Kokot.

Proslavo, ki je bila povezana z bogatim kulturnim sporedom, je otvorila Helena Kuhar in pozdravila številne udeležence ter goste. Nato je spregovorila tajnica Zveze slovenskih žena Ančka Kokot in v svojih izvajanjih nakazala na dejstvo, da sodobna žena še vedno ni deležna dovolj pravic in enakopravnosti, zlasti v političnih forumih.

Zbranim ženam je spregovoril tudi župan in deželni poslanec Josef Lubas ter jim čestital k prazniku. Ob tej priložnosti se je dotaknil tudi prihodnjih občinskih volitev in dejal, da njegova stranka ne bo šla v nacionalno borbo, pač pa, da ji gre za mirno sožitje občanov obeh narodnosti v občini, se pravi da želi nadalje krepiiti dosežanje sodelovanja na vseh področjih. S tem v zvezi je tudi poudaril, da je na osnovi teh odnosov bila tudi možna, da je Železna Kapla postala tudi center slovenske kulturne dejavnosti v občini, kar svojčas ni bilo možno in so se slovenske prireditve morale odvijati v obrobni vseh.

Znanstveniki prihajajo vedno bolj do prepričanja, da se približujemo novi ledeni dobi. Vzrok zato je zniževanje zemeljske temperature v zadnjem desetletju. Znanstveniki, ki se bavijo s proučevanjem zemeljskih klimatskih razmer, so v zadnjih letih opazili, da se je podnebje v zadnjih letih precej spremenilo, kar bi lahko vplivalo na razvoj ledenikov, in bi potrjevalo začetek nove ledene dobe. Geologi so že opazili, da so snežene plasti v gorah postale bolj debele in da se snežne zaplate v Alpah dalje upirajo soncu kot včasih. Tudi se pojavljajo majhni ledeniki, ki so že popolnoma izginili. Iz teh primerov lahko sklepamo, da smo v času prehajanja iz tople v mrzlejšo dobo. Iz rezultatov klimatoloških študij je razvidno, da se je topla doba zaklju-

čila že povsod. Na Norveškem npr. že leta 1940, na Angleškem v letu 1950, v Avstriji pa že leta 1939. V splošnem lahko trdimo, da se povprečna letna temperatura nižja povsod od leta 1960 dalje. Kakšne posledice bo imel prehod v novo ledeno dobo seveda še ni mogoče predvideti. Seveda tak prehod ni hiter, saj traja stoletja. Vendar pa je naloga strokovnjakov že danes, da se vživijo v novi položaj, ki bo zahteval večje toplotne energije, katere bodo lahko črpali po vsej verjetnosti samo s pomočjo jedrske energije in zemeljskim plinom, kajti vsa ostala goriva nimajo več bodočnosti, ker povzročajo onesnaženje okolja v takšni meri, da bi bilo škodljivo zdravju živih bitij.

Boj za boljše okolje

Pred nedavnim je izšel 11. letnik brošure „Kärntner Naturschutzblätter“; lepo ilustrirana brošura s številnimi diagrami, slikami in prilogo z zemljevidom Osojskega jezera. Tokrat je uvodnik napisal deželni glavar Sima in ga posvetil ohranitvi naše lepe pokrajine za oddih. Sploh je ta letnik v veliki meri posvečen vprašanju tujskega prometa in varstvu okolja. Zanimiv je prispevek znanega biologa dr. Hansa Sampla o dotoku škodljivih rudninskih snovi — zlasti fosforja, ki zelo negativno vpliva na podvodno floro — v Osojsko jezero in podobno razpravo o jezeru Längsee. V obeh primerih bo treba s kanalizacijo in drugimi ukrepi odstraniti nevarnost resnejšega obolenja jezer. Nadalje poroča Wilhelm Wruss o izidu štelja vodnih ptic v zimskem polletju 1971/1972, dipl. inž. dr. Ferdinand Thomaser seznanja bralce z ukrepi krožnih

kanalizacij ob koroških jezerih, ki so potrebni za ohranitev čiste vode za kopanje. Helmut Havranek tudi tokrat poroča o prizadevanjih „Gorske straže“ za ohranitev čistega okolja.

Poleg omenjenih prispevkov vsebuje brošura še mnogo drugih zanimivih poročil iz Koroške in pa tudi drugih delov sveta. Brošura „Kärntner Naturschutzblätter“ izhaja enkrat na leto, izdaja in zalaga pa jo urad koroške deželne vlade, oddelek 20. Cena brošure je 30 šil. Zanimivo in poučno brošuro, ki obsega 138 strani, odkrito priporočamo. Hkrati pa želimo, da bi se vzgojno delo in ukrepi v tem smislu še nadaljevali.

Za kulturni del proslave je poskrbel pevski zbor SPD „Zarja“ in pod vodstvom Joška Wrulicha izvajal pešter pevski spored. Nastopila pa je tudi Berti Piskernik in se predstavila kot pevka in kitaristka. Tako se je uradni del proslave razvil v prijetno družabnost, v kateri se je prepletala pesem s prijetnim razpoloženjem. Ob koncu je treba kapelškimi ženam izreči pohvalo za odlično organizacijo, predvsem Heleni Kuhar, Tinci Sadolšek, Haniji Kuhar, Mojciji Travnik, skratka vsem, ki so po svoje doprinesle k uspehu proslave.

Uspel tečaj za čebelarje

Pred nedavnim smo se slovenski čebelarji zbrali na enodnevnem tečaju v Tinjah. Kar strmeli smo, ko smo videli, da se nas je nabralo 49 čebelarjev iz Roža, Zilje in Podjune.

Prvo predavanje o življenju in delovanju slovenskega čebelarja Antona Janše je imel predsednik Zveze čebelarških društev Slovenije Valentin Benedičič. Navdušeni in presenečeni smo bili, ko smo zvedeli, da je bil Anton Janša prvi čebelarski učitelj na Dunaju, čigar ime je zaslovelo po vsej Evropi. Avstrijska čebelarska zveza in Zveza čebelarških društev Slovenije sta se sporazumeli, da bosta letošnje leto v počastitev 200-letnice Janševe smrti proglasili za Janševo leto. V okviru proslav bodo 6. maja na Dunaju svečano odkrili obnovljeni spomenik Antona Janše, 26. avgusta pa bo v rojstni vasi v Breznici, velika spominska slovesnost.

Po referatu je predsednik ZČD Slovenije podaril knjižnici Doma v Tinjah dve strokovni knjigi o čebelarstvu, ki bosta na razpolago našim čebelarjem za branje. Župnik Tomaž Holmar se je zahvalil referentu za zanimivo predavanje in darilo ter otvoril diskusijo. Po daljšem razgovoru je o čebelarstvu in vzreji matice spregovoril Ciril Jalen, vodja čebelarske plemenilne postaje pod Zelenico. Predavanje je bilo tako zanimivo, da se je takoj porodila zamisel, da bi si v okviru izleta to postajo ogledali. Sklenili smo, da se 30. junija odpeljemo preko Ljubelja tja, da si ogledamo vzrejalnice in še druge zanimivosti. Popoldne smo sledili predavanju

župnika Tomaža Holmarja. Govoril je o svojih lastnih izkušnjah v čebelarstvu. Poudaril je, da je treba racionalno čebelariti in z manjšim delom doseči večji pridelek. Mnogo je bilo govora tudi o novih panjih „obodnjakih“. Znani čebelar Korenjak iz Šmarjete ga je prinesel s seboj in ga nam natančno razložil.

Povedati moramo še, da so se tečaja za čebelarje udeležile tudi nekatere ženske, kar je še posebno zanimivo. Veliko smo že razpravljali o raznih stvareh. Priznati pa moramo, da je ta tečaj posebno dobro uspel, zato upravičena želja, da bi se kmalu zopet srečali.

Ob zaključku naj mi bo dovoljeno, da se v imenu vseh navzočih iskreno zahvalim rektorju Kopeniku za dobro pripravljeno tečaj. Na veselo svidenje na izletu 30. junija vam kliče

slovenski čebelar iz Roža

Katoliška mladina vabi na

I. SMUČARSKO
PRVENSTVO

ki bo 18. marca 1973 ob 14.
uri v Selah.

Tekmovali bodo v dveh skupinah:

1. mladinci letnika 1956 in mlajši,
2. mladinci in odrasli letnika 1955 in starejši do 30. leta.

Športni referat

Loga vas

Žalost je legla na našo vas in okolico, ko se je v petek 2. marca letos razširila vest, da Franceja Seherja ni več. Dan poprej ga je videlo še mnogo njegovih prijateljev in znancev čilega in zdravega. Šel je po opravih v Vrbo in Beljak. Popoldne se je odpeljal v svoj rojstni kraj v Velinjo vas, kjer se je leta 1909 rodil. V zavedni Knaberlnovi gostilni je zrasedel, v Borovljah pa se je izučil za mizarja. V svoj rojstni kraj je šel slovo jemati. Na bivšem domu ga je zadela kap in še isti večer je v bolnišnici v Celovcu izdihnil svojo dušo.

V ponedeljek so ga pripeljali na domače pokopališče v Loga vas. Nepregledna množica ga je spremljala na zadnji poti. Ob odprtem grobu se je od njega poslovil, tako v imenu Slovenskega prosvetnega društva

„Svoboda“, kot v imenu požarne brambe v izbranih besedah tajnik SPD Stanko Černic.

Francej Seher si je zgradil okoli leta 1930 v Logi vasi svoj dom. Srca vseh si je osvojil s svojim veseljem in dobrim značajem. Pri vsaki naši priveditvi je bil navzoč. Najraje pa je bil v družbi naših pevcev in se udeleževal tudi njihovih gostovanj. Pri ljubljen je bil vespovsod, ker je za slehernega imel veselo in prijazno besedo. V naši narodni skupnosti nam bo zelo manjkal.

Ob odprtem grobu so logavaški pevci vzeli od njega slovo, od njega, ki je tudi sam tako rad prepeval, prepeval našo pesem — slovensko pesem.

Franceja Seherja bomo ohranili v lepem spominu, svojcem pa izrekamo naše iskreno sožalje.

Katoliško prosvetno društvo v Globasnici vabi na

KONCERT

narodnih in umetnih pesmi

v soboto 17. marca 1973 ob 19.30
uri pri Soštarju v Globasnici.

Nastopajo: Moški zbor Delavskega prosvetnega društva „Svoboda“ iz Mežice in domači meščani zbor Katoliškega prosvetnega društva v Globasnici.

Ljubitelji pesmi prisrčno vabljeni!

O d b o r

Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Ton

se je krivega. Čakala ga je, ga prosila, ne samo z besedo, tudi z očmi, z rokami — on pa je bil gluha, slep, neumen in boječ... Odlagal je priložnost, da bi bila sama, zdaj pa bo poginil od žeje in nemoči z Donom vred... Ostal bo neznan, s svojo žrtvijo vred, kot skelet v kaverni. Toliko da ni zarjul od bolečine. Modrikasta noč je molčala. Vse do morja so utripale plaha luči, kot bi se utrinjale iskre iz srca trpečega ljudstva.

Že napol v snu se je pogovarjal z njo. Bledel je od žeje. Zdaj so ga klicale v življenje le še besede ljubezni. Znal jih je na pamet. Preveč se je ukvarjal z vohuni in premano z njo. Z občutkom kesanja in upanja, ki ga je držalo pokonci, se je prekladal in napol zaspal.

Prebudila ga je rosa, ki se mu je usedala na razgreti obraz. Danilo se je in hrbti gora so bili sivi, stisnjeni kot čreda slonov. Skopal se je na kolena in se razgledal po mračnih obrazih sten, ki so se prebujale v življenje. Čez noč je tako oslabil, da se je komaj premikal. Po žilah mu je plala slutnja smrti. Svet okoli njega je bil gol, siv in nepristopen kot neznan planet.

Rahla svetloba je naznanjala dan. Ko se je razgledal, je kmalu vedel, kje je. Preden bo poskusil priti do vode, mora pogledati, kaj je z Donom. Bil je tako žejen, da so mu usta razpokala ko zemlja v puštinji, jezik pa otekel. Drob so mu prešinjale ostre bolečine. Spet je lizal kaplje s trav. In ko je naletel na prvo drevo, je zagrizel zobe vanj, oluščil kožo in si z grenkim sokom navlažil ustnice.

Z zadnjimi močmi se je privlekel do skrivališča. Votlino so obletavale ptice. Don je ležal negibno, po njegovem obrazu se je spreletaval roj muh. Bil je neizmerno srečen, ko je ugotovil, da še diha. Sklenil je, da se bo prebil do vode, ker bosta drugače oba umrla.

Sredi poti navzdol je izpod sten zaslišal klice: „Dooon, Doooon, Doooon“, ki so se vztrajno ponavljali. Potuhnili se

je na polico. Ne bodo ga dobili, hudiči! Morda so ga ponoči slišali, ko je klical, in zdaj ga hočejo zvabiti na li-manice. Toda glas, ki se je vztrajno oglašal, se mu je zdel domač, preveč obupan, da ne bi bil iskren. Prepadi so si podajali Donovo ime tako vztrajno, da je bil prepričan: tako lahko kliče samo kri svojo kri.

Spustil se je niže, kjer so po policah zelenela prva drevesa. Ko je prešel grapo, je zagledal truplo, ki je bilo premerilo višino stene od vrha do tal. Namesto rok in nog so moleli krvavi štrclji, glava je bila... pravzaprav je ni bilo več. Plazil se je naprej, dokler ni z roba zagledal dva človeka, ki sta hodila pod stenami. Tisti, ki je klical, je bil podoben Donovemu očetu.

Tedaj se je Blisk oglašil. Z roko je mahal, dokler ga onadva nista zapazila. Spoznanje, da so spodaj prijatelji, ga je tako ganilo, da so mu prišle solze v oči in mu je vse odpovedalo.

Čez pol ure je prišel po polici koščen poraščen stavec, opasan z vrvo, nato je zagledal Donovega očeta. Najraje bi bil oba objel.

„Kaj je z mojim sinom?“ je skoraj zajokal oče.

„Še je živ,“ je dejal Blisk in pokazal z roko v smeri, kjer je bilo njuno skrivališče.

Povedal je, kaj vse sta preživela.

„Tega ti ne bomo nikoli pozabili,“ je dejal mož in objel Bliska. Spotoma je povedal, da dve noči in tri dni niso zatisnili očesa. Mati ga je vsak dan bolj priganjala, naj gre tja, kjer je pokalo, češ da ga sin potrebuje. Mučila jo je slutnja, da otrok umira brez moči nekje v skalah. In šel je, ne oziraje se na Nemca, ki bi ga lahko ubili.

„Celo moj pes je slutil smrt,“ se je oglašil spremljevalec. „Vso noč, preden so prišli Nemci, je zateglo tulil, kot bi napovedoval nesrečo. Prejšnji dan pa je nenehno skakljal okoli mene in se mi dobrikal.“

Potem sta Bliska navezala na vrvi in mu dala piti; stavec mu ni dovolil več ko tri požirke.

Dona so dobili v skrivališču takšnega, kot ga je bil pustil Blisk. Previdno so ga spravili na polico. Oče je pokleknil k njemu in mu po kapljicah vlival v usta vodo, dokler ni vzdihnil in počasi odprl oči.

Blisk in stavec sta sedla na okrajek in pustila očeta s sinom samega. Stavec je pomolil Blisku tablico nemškega prepečenca. Smehljaje se je gledal, kako je s strastjo zagrizel, mllel drobtine v kašo in jih zalival z vodo. Pripovedoval mu je, kaj je doživel z Nemci in mu opisal stotnika.

„Stotnik Kniecke,“ je pomislil Blisk. Pozorno, skoraj nezaupljivo je pogledal starca globoko v oči; le-ta je mirno vzdržal njegov pogled.

„Ali mi ne verjameš, kar sem povedal?“ se je vznemiril stavec. Bil je malce užaljen.

Blisk je sramežljivo povetil oči. Pri obveščevalnih poslih je pač moral sumničiti...

„Verjamem vam. Nisem vas hotel žaliti. Toda stotnika poznam. Dovolj imamo opraviti z njim in njegovimi.“

Ni pa povedal starcu, da je pred desetimi dnevi poslal Lavro, da bi mu nastavila mino, ki naj bi ga raznesla. Šele zdaj je verjel, da ga takrat ni bilo v Idriji. Posumil je bil namreč, da bi mu Lavra rada prizanesla in da je dvojna agentka. Mino je prislonek k enemu električnih drogov ter povzročila kratkotrajno zatemnitev in preplah v mestu. Z njo je imel težave. Prinašala je zanimive vesti in vzdrževala zveze z drugimi obveščevalci v mestu. Vedno se je vedla tako, kot bi bila zaljubljen vanj. Čutila se je krivo, ker je morala spati s stotnikom in je Blisk vedel za to. Nekajkrat mu je oponesla, da jo najbrž prezira in da je zato nesrečna. Blisk bi bil rad razvozlal to čudno razmerje, pa je odlašal in ni rad mislil nanjo. Zdaj se je začudil, kako so stvari med seboj povezane. Če ne bi odlašal in če bi se bil

Otroška radovednost

Na podstrešju so stari vrči, stare škatle, stare slike in knjige. Kakšno kraljestvo za Jožka in Mico! V tisti stari šari najdeta sto reči, ki so jima všeč. Hočeta jih imeti. Sposobne so, da nabranijo njuno domišljijo. Z njimi polnita skladovalnico svojih igračk. Vsaka igračka je zanimiva le nekaj časa, ima svojo dobo trajanja, potem stopi v ozadje in na njeno mesto pride nekaj drugega. Ropotija pod streho jima daje priliko za vedno nova odkritja.

Otrok je po naravi radoveden. Rad vidi in sliši kaj novega. Stara pisana šara je zanj zanimiva, ker v njej najde nekaj novega, ob čemer zaživi njegova domišljija in se sproži razum: kaj je to? Čemu je to? Kako je sestavljeno?

Otrok je razdrul uro, da bi videl, kaj v njej tiktaka in kako se gibljejo kolesca.

Starši se dostikrat jezijo na otroka, zakaj je tako radoveden. Morali bi se prav za prav veseliti. Radovednost je znak inteligentnosti, duševne bistričnosti. Radovednost pomeni, da bi nekaj rad vedel, razumel. To je nagon po znanju, po duševni bogatitvi. Štor v gozdu ni radoveden, ker je pač štor. Razumno bitje pa mora biti radovedno. Ze Aristotel je zapisal, da je vsak človek po naravi radoveden.

Včasih se starejši pogovarjajo med seboj, pa nočejo, da bi otroci slišali njihove pogovore. Teta Mira je prišla na obisk. Mama Mina in teta Mira sta kmalu v živem razgovoru. Obravnava zaupne reči iz svojega družinskega življenja. Tedaj se mama Mina oglasi: „Jožek, pojdi se igrati! Glej kako lep dan je zunaj. In tudi drugi otroci se igrajo. Pojdi!“

Jožek gre. Toda preveč bister je, da bi ne razumel, zakaj ga mama podi na dvorišče. Vlekel je na ušesa, kaj se menita. Je pač radoveden. Ubogal je, šel je ven. Toda radovednost je bila močnejša od ubogljivosti. Glasno je zaprl vrata, kot da je šel ven. V resnici se je v hodniku potuhnil, se skrivaj približal vratom in skozi ključavnico vlekel na ušesa, kar sta se teta in mama pogovarjali.

Bolje bi bilo, če bi mu mama odkrito rekla: „Jožek, pojdi ven. Midve s teto se bova nekaj pogovarjali, kar ni primerno zate, da bi poslušal. Pojdi! Saj znaš ubogati, kaj ne?“ In otrok bi se verjetno laže premagal, če bi mu odkrito rekla.

Otroška radovednost je včasih lahko tudi škodljiva. Otroci vlečejo na uho, kar se starši med seboj pomenkujejo. Tako zvedo nekaj o spolnem življenju. Kar je hudo, je ravno to, da je to znanje površno, neresno. Ob takem pouku, ki je pravzaprav pobujanje, otroci večkrat v igri stave kaj nesodobnega. Ako so od staršev vnaprej poučeni, tega ne bodo storili. Ko jim pride do zavesti, da je to nespodobno, prenehajo s takimi rečmi. Dobro je, da imajo starši oko tudi za te stvari; pa ne samo oko, tudi primerno besedo.

Otroška radovednost je včasih tudi nevarna. Na mnogih krajih so otroci našli stare bombe. Radovednost jih je gnala, da so jih raziskovali in se z njimi igrali, pa je prišlo do nesreče. Temu je odrgalo roko, drugi je oslepel, bil pohabljen, nekatere je ubilo. Otroška radovednost zahteva svoje žrtve. Toda noben svarilni zgled je ne zatre. Dobro je, da starši nadzorujejo igre in početje svojih otrok. Če tega

Kaj moramo vedeti o sladkorni bolezni

Sladkorna bolezen ali diabetes mellitus je presnovna motnja, pri kateri organizem ni sposoben uporabljati ogljikovih hidratov, čeprav jih ima dovolj iz zaužite hrane. Zaradi te osnovne presnovne motnje nastajajo motnje tudi v presnovi vseh ostalih sestavin hrane, to je maščob, beljakovin, rudninskih snovi, vitaminov in vode. Pri njenem nastanku in razvoju igra osrednjo vlogo insulin, to je hormon, ki ga izloča trebušna slinavka. Insulin je nujno potreben v procesu asimilacije krvnega sladkorja; le pod njegovim vplivom je namreč omogočeno v celicah izkoriščanje krvnega sladkorja za energijo in le pod njegovim vplivom se lahko višek krvnega sladkorja spreminja v živalski škrob, oziroma glikogen, ki se kot rezerva kopiči v jetrih in mišicah. Pomanjkanje insulina je lahko popolno ali delno in glede na to imamo milejšo ali hujšo obliko sladkorne bolezni.

Pri diabetiku, ki ni zdravljen, krožijo torej v krvi bolj ali manj pretirane količine sladkorja. Kadar krvni sladkor doseže višino preko

160 mg %, prekorači prag za prepustnost sladkorja v ledvicah in se pojavi sladkor tudi v urinu. Sladkor, ki se izloča z urinom, potegne s seboj večjo količino vode, kar ima za posledico najznačilnejši znak sladkorne bolezni — žejo.

Izguba vode, ki jo bolnik kljub izdatnejšemu pitju ne more povsem nadomestiti, suši telo. Dejstvo, da se sladkor izloča z urinom in se krvni sladkor ne izkoristi, prispeva k hujšanju, kljub dobremu, mnogokrat pretiranemu apetitu. Bolnik telesno propada, slabi, je utrujen in vrtoglav, peša mu vid. V tkivu, prepojenem s sladkorjem, se rade razmnože glivice in bakterije in tako nam zlasti diabetične ženske tožijo pogosto o srbenju spolovila in vnetju zunanega spolovila. Dobro gojišče za bakterije je tudi koža sladkorne bolnih, zato se jim radi pojavljajo tudi in karbunkli.

Do uvedbe insulina v zdravljenje sladkorne bolezni so diabetiki zelo pogosto zapadli v akutno komplikacijo diabetesa, acidozo in umirali v diabetični koma. Primerov, da zapade diabetik v diabetično komo, je vedno manj, in če se mu že to pripeti, mu rešimo življenje skoraj vedno, če ga le dovolj zgodaj pripeljejo po zdravniško pomoč.

Diabetična koma in njena predstopnja acidoza je zastrupitev s tako imenovanimi ketonskimi snovmi (kakor so to aceton in podobne), ki nastajajo pri razgradnji maščob v telesu diabetika, kadar je pomanjkanje insulina tolikšno, da organizem ne izkoristi za energetske potrebe glukoze, čeprav se je izdatno nakočila v krvi. Organizem seže torej po vseh energetskih rezervah, ki jih celice ne izkoriščajo, ter seže končno še po lastnih maščobah, pri razgradnji le-teh pa nastajajo že omenjene kisline, ki zastrupljajo organizem, čeprav se jih telo skuša znebiti s tem, da jih poleg sladkorja izloča v urin in izloča aceton tudi v izdihanem zraku, ki daje značilen vonj po sadju. Prvi znaki acidoze so še bolj poudarjena žeja, pri tem izguba apetita, oslabelost, acetonski zadah.

Najbolj pogostni vzroki acidoze so: infekcije (pljučnica, gripa, vnetje sečnih poti, vnetje črevesja z driskami itd.) in razna gnojenja. Vzrok, oziroma povod je lahko tudi operacija in poškodba (zlom). Končno pa je lahko vzrok tudi prekinitev insulinskega zdravljenja.

Pri ukrepih za profilakso diabetesa je treba upoštevati zakone dednosti. Če sta oba roditelja diabetika, bo njun otrok slej ko prej diabetik. Diabetik naj zatorej po možnosti izbira dedno neobremenjenega partnerja. Sicer pa je osnova zdravljenja sladkorne bolezni dieta. Njej v pomoč so antidiabetične tablete in insulin. Naj navedem za konec, da se po statistiki dispanzerja za diabetike v Ljubljani iz leta 1971 zdravi kar 52 odstotkov diabetikov samo z dieto, 40 odstotkov s tabletami in 8 odstotkov z insulinom. Toda poudariti je treba, da se morajo tudi tisti, ki se zdravijo s tabletami ali insulinom, držati diete.

Drobni nasveti

■ Gobe za umivanje očistimo tako, da napravimo raztopino vode in nekaj drobcov hipermangana. V to tekočino višnjevkaste barve položimo za nekaj ur gobo, ki jo večkrat pretlačimo. Ko postane voda umazana, jo izmenjamo z novo raztopino. Gobo iz katere je izginila vsa maščoba, dobro izperemo v mlačni vodi in posušimo. Staro in otrdelo gobo pomočimo v limonov sok in jo potem izperemo v mlačni vodi.

■ Sadje najlaže olupimo, da ga za nekaj minut vržemo v vročo vodo. Kožica bo nekoliko odstopila, zato jo z nožem z lahkoto odstranimo.

■ Duh po znoju odstranimo iz telesa, če prilijemo vodi za umivanje malo kisa.

Kjenajbonašeogledalo?

Vsako zrcalo lahko lepo ali pa grdo kaže. Če padajo svetlobni žarki nanj pravilno, je predmet v ogledalu lep, če pa nepravilno je grd. Svetloba nikoli ne sme neposredno padati nanj. Takšno zrcalo je namreč preveč osvetljeno in nemirno.

Luč, ki prihaja od strani, ne more zrcala neposredno osvetliti, zato nas tudi tako ne slepi. Važno je dalje, da je človek, stoječ pred zrcalom, v popolni svetlobi. Zato je zelo primeren prostor za zrcalo stena med oknom. Če ogledalo obesimo ali postavimo na tako mesto, hkrati tudi ugodno osvetlimo sobo.

Zrcalo utegne majhen prostor povečati, čeprav samo na videz. Vendar tega pripomočka ne kaže omalovaževati, saj so naše sobe na pogled pogosto pretesne in premajhne. V dolgem prostoru torej zrcalo nikakor ne smemo obesiti na konec, ker tako sobo še podaljšamo. Če nam je do tega, da sobo kar najbolje osvetlimo in imamo še eno zrcalo, da se gledamo vanj, obesimo ogledalo tako, da pada svetloba naravnost nanj. Zrcalo svetlobo odbija v sobo in jo obenem osvetli.

Umazano zrcalo očistimo tako, da ga drgnemo s suho krpo in jelenovino, madeže pa izmijemo s špiritom in jih nato še zdrgnemo z jelenovo kožo.

Če ima ogledalo zlat okvir, očistimo tudi okvir in sicer prav tako, kakor očistimo okvirje pri slikah. S čopičem odstranimo prah, nato očistimo okvir še z narezano čebulo, namočeno v razredčenem salmiakovcu. Zlat okvir čistimo tudi samo s čopičem, pomočnem v zelo razredčenem salmiakovcu, nato pa previdno še z mlačno vodo.

Poskusite!

KROMPIRJEVA JUHA

Potrebujemo: 3 debele krompirje prežganje in slano vodo. Olupljen krompir zremo na drobne kocke in jih denemo kuhati v liter tople in še slane vode. Posebej naredimo prežganje iz žlice masti, pol žlice drobno zrezane čebule in žlice moka. Ko moka zarumeni, pridenemo še košček presnega masla in močamo, da se maslo v prežganju razpusti. Zalijemo s četrt litra hladne vode. Ko prežganje zavre, ga vlijemo h krompirju. V kuhano juho zamešamo še žlico kislo smetano. Popopravimo na koncu.

JUHA IZ ZELENE: potrebujemo dve veliki zelenci in pol rdečega korenčka. Oboje olupimo in zremo na kocke. Na masti prepražimo pol čebule, dodamo zeleno in korenček ter to dušimo da se omehča. Vse nato pretlačimo, zalijemo z juho, dodamo žličko Vegete; solimo po okusu. V juho lahko zakuhamo tudi vložke. Na primer te-le: stopemo jajce, namočimo vanj na kocke zrezano žemljico in jo nato ocvremo na masti.

ZLIKROFI: serviramo jih k puranu, napravimo pa jih takole: testo za rezance malo mehkeje zvaljamo. Za nadav pa pripravimo slan krompir, ki ga pretlačimo; na masti prepražimo voliko čebulo in purano drobno. Pretlačen krompir zabelimo s prepraženo čebulo in drobno, dodamo poper in sol ter iz mase oblikujemo kroglice. Položimo jih na testo, zapremo ter oblikujemo v majhne kvadratke ali trikotne koščke. Kuhamo jih v slanim kropu, vendar samo tako dolgo, da priplavajo na površino. Zlikrofe zabelimo s sokom, v katerem smo pekli purana.

ne morejo sami, naj pa to skrb poverijo starejšemu otroku ali kakemu drugemu osebi.

Radovednost je gnala Kristofa Kolumba v Ameriko, Roberta Kocha k raziskovanju povzročitelja jetike, vse človeštvo pa žene k napredku. Radovednost je pri vsakem otroku gonilna sila k napredku v znanju. Veselimo se je, usmerjajmo jo h koristnemu, odvracajmo jo do škodljivega.

Prijeli smo izdajalca brigade. Vsak čas ga bomo ustrelili."

K bližnjemu drevesu je bil privezan stavec samotar. Vrvi so mu zategnili, da so mu roke posinjale, žile po vratu in po čelu so se mu napejale. Starcu je iz razbitih ustnic polzela kri, lice je imel modrikasto od udarcev. Blisk se je zgrozil. Tako turobnega obraza in takšne žalosti v očeh še ni videl.

"Kako veste, da je izdajalec?" je vprašal vodjo, čigar široki kmečki obraz je sijal od zadovoljstva, moči in ponosa.

"Kako naj bi vedeli? Tu so dokazi." Brnil je v eno od praznih nemških konservnih škatel, da se je zakotalila po bregu.

Preden je prišel Blisk, so si privoščili dobrote iz starčeve zaloge, zdaj pa vlekli njegove nemške cigarete.

"In tudi to! Prosim, izvoli," mu je ponudil škatlo nemških cigar, ki si jih je bil spravil v torbo.

"Ali imate še kakšne druge dokaze?" je hladno vprašal Blisk. Vodja se je užaljen obrnil k svojima dvema.

"Kakšne dokaze pa še hočeš, tovariš? Ali ni to dovolj?" Tisti, ki je bil prvi ustavil Bliska, pa je važno dejal:

"Že dolgo ga imamo na sumu. To je pravi protiljudski element. Dvajset let je delal v Nemčiji! Železo je prodajal Italijanom za njihovo vojno industrijo. Kdo ve, kdaj ga je bil sovražnik postal na to sedlo. Vsa tri vojna leta živi tu brez skrbi, s hrano pa ga oskrbujejo Nemci."

"Poleg tega je ničvrednež," je nadaljeval vodja in živahno krilil z rokami. "Kdor se sam oddvoji od ljudi, si je prav gotovo naložil na hrbet pokoro za težke grehe. Naš idejni sovražnik je. Kdor je sam, prav gotovo iz srca sovraži komunistično skupnost in naš program," je predaval rdečelični vodja. "Sicer pa je vse priznal. Rekel je, naj ga pokopljemo poleg psa, pod drevesom. Nekaj nam je tvezel, da je reševal ranjenca in da so Nemci streljali v vrata.

Podoben je tatu, ki po kraji vpije: 'Primita tatu.' Rokomavh, ki se ga boji soleska. Otroke strašijo z njim..."

Starec je mlalč in jih prezirljivo motril s svetlimi očmi. Čakal je, kaj bo storil Blisk.

"No, stari jazbec, ali si izdal?" je viknil vodja. "Da ali ne? Sedaj govori! Kaj gledaš tako bedasto ko tele nova vrata. Mar misliš, da boš tudi od nas dobil zaboj konserv in paket cigar? Na, svinja."

Preden ga je Blisk mogel zadržati, je udaril starca s svojo medvedjo šapo po nosu, da so se mu pri prči ulile solze in kri.

Blisku je zavrela kri. Poznal je več takih surovin: za ceno svojega ugleda so zmogli ubiti prvega, ki jim pride v roke, da le lahko nekaj poročajo nadrejenim. Zabolela ga je bolj, kot če bi bil udarec padel po njem.

"Kaj počnete? Ali ste partizani ali gestapovci? Takoj mi odvežite moža! Sicer vas bom aretiral in dal zvezati vse po vrsti."

Vsi štirje so neumno zijali vanj, nihče se ni zganil. Obnašali so se kot paglavci, ki jih zalotijo pri nedovoljeni igri.

"Odvežite moža, sem ukazal!" Dvignil je brzostrelko do višine pasu in jo nameril nanje.

"Vaši dokazi so zgrešeni. Ali poznate Dona?" Prikimali so.

"Ta mož ga je rešil iz stene. Naš človek je. In ne siliš več vanj. Pustite mi ga na miru, ko da ga ni. Če se mu bo kaj zgodilo, vas bomo poiskali."

Vodja je prebledel, stopil k drevesu in odvezal vrvi. Sam pri sebi je mrmral nekaj o nemških konservah. Blisk pa je ostro velel:

"Opravite se možu in mu takoj vrnite vse, kar ste mu pobrali. Za nedovoljen postopek pa se boste zagovarjali na svojem poveljstvu." (Dalje v prihodnji številki)

Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Ton

resneje zavzel za zadevo, bi bila Teichner in Kniecke prav golovo mrlva.

Še bolj je bil presenečen, ko je stavec opisal Luksa. V njem je Blisk zlahka prepoznal načelnika brigadnega štaba. Menil je, da je bil Luks eden izmed močnejših agentov v korpusu, nikakor pa ne agent Alfa — ta je bil še zmeraj v temi.

Preden si je Don toliko opomogel, da je govoril, je sonce prijadrilo v zenit in nebo so zamračili oblaki. Blisk se je spraševal, kako bodo spravili Dona iz skalovja. Tedaj pa se je stavec spustil kakor gams iz ostenja in se kmalu vrnil s kolom. Nanj so namesto vreče napeli koc in šotorsko krilo in nanj povezali Dona z vrvo.

Do noči so vsi trije z veliko muko spravili ranjenca na sedlo. Nato je stavec zavil po stečini gamsov v goščavje pod stenami in jih pripeljal nekaj streljajev stran v kaverno s slamo in pogradom, v svoje skrivališče, kjer je prenočeval, kadar je tod zbiral železje.

Oče je ostal pri sinu, Blisk pa je šel s starcem do njegovega stalnega bivališča. Pri njem je dobil vode, nekaj konserv in prepečenca. Starec je obljubil, da bo prišel naslednji dan okoli poldneva; medtem bo pogledal po pečeh za ranjenca.

Ko naslednjega dne starca ob napovedani uri ni bilo, je Bliska zaskrbelo. Napotil se je do njegove votline. Nemalo je bil presenečen, ko ga je že na odcepu steze ustavil mrk stražar in ga hotel po vsi sili razorožiti. Medtem ko sta se prerekala, sta prišla še dva, katerima je moral pod naperjenima puškama pokazati dokumente. Ko so videli žig korpusne Ozne, so se spoštljivo postavili „mirno“ in pozdravili s pestjo.

Na ploščadi pred vhodom v starčevo kaverno mu je poveljujoči ponosno poročal: „Smo lokalni organi Ozne.

Zakon o dvojezičnih napisih

(Nadaljevanje iz zadnje številke)

● ODKLANJAMO UGOTAVLJANJE MANJŠINE

Nemško nacionalna kritika zakona o napisih se med drugim opira na napoved zveznega zakonodajalca, ki je v zakonu o slovenščini kot sodnem jeziku in v zakonu o koroškem manjšinskem šolstvu napovedal zakon o uradnem ugotavljanju slovenske manjšine na Koroškem. Ali je ta napoved obvezna za poznejšega zakonodajalca? V avstrijskem pravu poznamo celo vrsto primerov takih napovedi, ki že skoraj 50 let čakajo na uresničitev. Pravno taka napoved ni obvezna za poznejšega zakonodajalca, pa tudi politično ne, saj se je medtem že večkrat menjala vlada, današnja vlada pa je odgovorna današnjemu parlamentu in ne parlamentu iz leta 1959.

Današnji parlament pa je sprejel vladni predlog, ki odklanja ugotavljanje manjšine po posebnem postopku na podlagi posebnega zakona. S tem vendar ni rečeno, da poznejše revizije zakona na podlagi ugotavljanja manjšine ne bo; revizija na podlagi prihodnjih ljudskih štetij je celo verjetna. V pojasnilih je odklonitev ugotavljanja manjšine utemeljena s tem, da jo odklanjajo strokovnjaki (Veiter)

stavljen na podlagi raziskav koroškega deželne arhiva v sodelovanju z eksperti. Seznam je osvojil urad zveznega kanclerja v odloku k zakonu o dvojezičnih napisih. Razlika je očitna: nemška krajevna imena, ki naj bi po zakonu bila dvojezična, so navedena na prilogi zakona — so torej določena na ravni zakona, medtem ko je za slovenska krajevna imena že raven odredbe „previsoka“. Namen je očitno ustvariti možnost, da se slovenska imena spremenijo na zelo preprost način — z odlokom.

2. Zakon ne določa knjižne slovenščine kot podlage za pisavo slovenskih imen, temveč določa, da je uporabiti krajevno običajne označbe. To pomeni, da glede krajevnih imen knjižna slovenščina ni priznana kot uradni jezik.

3. Zakon ne določa enakosti črk in latinice. S tem je odprta pot poznejšim spremembam zgolj po upravni poti.

4. Zakon ne določa kazenskih sankcij za dejanja zoper napise oziroma izvajanje zakona.

Kazensko sankcijo sicer vsebuje zakon o cestnem prometu: „Prepovedano je poškodovati, samovoljno postavljati, odstranjevati, zakriti ali spremeniti v legi ali pomenu naprave za urejanje in zavarovanje prometa.“

S 4. Koroških kulturnih dni

prometu definira pojem „naprave za urejevanje in zavarovanje prometa“ v obliki demonstrativnega naštevanja različnih naprav, h katerim štejejo med drugimi tudi prometni znaki (členi 50 do 54), kot na primer znak „ime kraja“ in kažipot. Ob demonstrativnem naštevanju se smemo poslužiti analogije — in po analogiji so tudi krajevne table občinskega tipa prometni znaki, saj je njihova funkcija ista kot funkcija prometnih znakov, navedenih v zakonu o cestnem prometu, se pravi, da služijo udeležencem cestnega prometa kot sredstvo orientacije, enako kot kažipot, ki udeležencu prometa tudi ne pomenijo ne zapovedi ne prepovedi.

Tako pojmovanje krajevnih tabel občinskega tipa pa pomeni, da je občina dolžna postaviti po občinskih cestah in javnih potih potrebne naprave za urejanje in zavarovanje prometa, torej tudi krajevne table.

Ker pa te table v zakonu o cestnem prometu niso izrecno navedene, se zastavlja vprašanje, ali spada postavljanje takih tabel ob občinskih cestah in javnih potih potrebne naprave za urejanje in zavarovanje prometa, torej tudi krajevne table. Ker pa te table v zakonu o cestnem prometu niso izrecno navedene, se zastavlja vprašanje, ali spada postavljanje takih tabel ob občinskih cestah in javnih potih potrebne naprave za urejanje in zavarovanje prometa, torej tudi krajevne table. Mislim, da lahko uvrstimo to dejavnost občine v „lastno področje dejavnosti“. Mislim, da lahko uvrstimo to dejavnost občine v „lastno področje dejavnosti“ v smislu splošnega zakona o občinah, toda zgolj kar se tiče postavljanja tabel kot takih. Dvojezično oblikovanje teh tabel pa spada k poverjenemu področju (občinske) dejavnosti, ker je to izvajanje zveznega zakona v posredni zvezni upravi. Sklep občinskih svetov Hodiš in Kotmare vasi, da se odstranijo nemški krajevni napisi občinskega tipa in počaka na mnenje juristov, po uveljavitvi zakona o dvojezičnih napisih (28. julija 1972) je pravno sporen, ker je namen odstranitve tabel očitno ta, da se občina izogne izvajanju zakona o dvojezičnih napisih. Zupan, ki je v posredni upravi pristojen za izvajanje zveznih zakonov in bi torej moral nemške table, ki so stale dne 28. julija 1972, spremeniti v dvojezične oziroma dati nalogo za to, je kriv za kršenje zakona po določbah zveznega zakona o nadzorstvu nad občinami.

Pristojnost za izvajanje zakona o dvojezičnih napisih ob deželnih in zveznih cestah je deljena: pristojnost po zakonu o cestnem prometu ostane, za spremembo obstoječih prometnih znakov v dvojezične pa velja splošna pristojnost po določbah splošnega zakona o upravnem postopku.

6. Zakon ne določa prevzema stroškov izvedbe po zvezi. Če bi zveza, kot sta to predlagali obe slovenski organizaciji v skupnem stališču k zakonu o dvojezičnih napisih, prevzela stroške za napise, ki finančno bremenijo občine, bi bil odpor le-teh verjetno manjši. Taka rešitev ne bi bila nenavadna, saj tudi v drugih primerih predvidevajo zvezni zakoni povračilo stroškov občinam, ki jih imajo le-te z izvedbo zveznih zakonov.

(Zakon o slovenskem sodnem jeziku iz leta 1959 oprošča stranke stroškov in pristojbin za prevode, se pravi, da se zveza odreče njej sicer pripadajočim plačilom.)

● SKLEP

Po vsem, kar sem skušal nakazati, je sprememba zakona o topografskih napisih nujna. Cilj spremembe pa mora biti, doseči skladnost zakona z državno pogodbo 1955, in sicer s črko in z duhom člena 7 državne pogodbe. To pa pomeni:

1. da bi moral spremenjeni zakon priznati in uveljaviti teritorialni princip;
2. opustiti zahtevo po sorazmerno znatnem številu;
3. jasno določiti stvarni in krajevni obseg veljavnosti v smislu podpore manjšine in ne izmikanja obveznostim, ki izvirajo iz državne pogodbe;
4. končno zagotoviti tudi dejansko izvajanje zakona, tudi proti odporu Slovincem nasprotnih sil.

Zakon z dne 6. julija 1972 vsekakor ne pomeni rešitve odprtih problemov glede dvojezičnih topografskih napisov; ti problemi so torej ostali odprti, nerešeni. Interpretacija člena 7 državne pogodbe v zvezi z zakonom o napisih po zveznem zakonodajalcu in uradu zveznega kanclerja oziroma zvezni vladi je nepravilna in ne ustreza duhu in črki državne pogodbe.

Zato je samo logično, če smo se kot prizadeti obrnili na matični narod in njegovo državo, da sproži internacionalizacijo tega problema in v tej zvezi izposluje avtentično interpretacijo določb državne pogodbe v zaščito slovenske narodnostne skupnosti na Koroškem v smislu 35. člena pogodbe ter pospeši tej avtentični interpretaciji odgovarjajoče izvajanje zaščitnih določil.

Dr. Pavel Apovnik

Z atentati na dvojezične napise in z zastraševanjem Slovencev ...

... so nemški nacionalisti odgovorili na začetek izvajanja člena 7

in manjšina sama. To pa je tudi edina točka, v kateri očetje zakona o dvojezičnih napisih upoštevajo naše stališče.

Če je zakonodajalec že upošteval našo odklonitev ugotavljanja manjšine, tedaj bi bilo dosledno, če bi bil upošteval tudi naše ugovore zoper uporabo podatkov ljudskega štetja 1961. Argument v pojasnilih, da je določen krajevni obseg zakona po objektivnih kriterijih, ki so jih navedle prizadete osebe same (namreč ob štetju) in da je videti v tem določeno povezavo tako imenovanega izpovednega načela z načelom ugotavljanja manjšine po objektivnih kriterijih, ni prepričljiv.

Vsak objektivni opazovalec bo potrdil, da zaradi nekorrektnosti in neoviranega pritiska nemškonacionalnih organizacij pred štetjem 1961 in potem to štetje ni dalo objektivnih podatkov o jezikovni pripadnosti prebivalstva na Koroškem. Argument, da je pač potrebno uradno ugotavljanje manjšine, če ne priznamo štetja za sprejemljivo podlago, vztraja na zahtevi po sorazmerno znatnem številu, ki pa je po uvedbi teritorialnega principa po državni pogodbi brez podlage.

Na koncu tega poglavja bi samo še opozoril na pismo ministrstva za notranje zadeve z dne 10. 3. 1961, števil. 183.038-12 A/61, v katerem je rečeno, da je „namig neke korespondence, da bi moglo biti štetje 1961 z ozirom na vprašanje po občevalnem jeziku v zvezi z ugotavljanjem manjšine, brez vsake podlage.“ Ta odgovor ministrstva na vlogo obeh slovenskih organizacij z dne 16. 2. 1961 je zdaj očitno „pozabljen“.

● KAJ POGREŠAMO V ZAKONU

1. Zakon ne navaja slovenskih krajevnih imen. To so prepustili zvezni vladi, ta pa je dala to nalogo uradu koroške deželne vlade. Seznam slovenskih krajevnih imen je bil se-

Na Finskem so že po prvi svetovni vojni določili 10 odstotkov kot kriterij za „dvojezično občino“, po drugi svetovni vojni pa so znižali ta odstotek na 7 (v prid švedski manjšini). Poleg Finske ima od leta 1969 naprej Kanada 10-odstotno mejo v prid francoske manjšine. Danes torej po Veiterju ni mogoče postaviti splošne norme o tem, kaj je razumeti pod sorazmerno znatnim številom, vendar je mogoče trditi, da je po drugi svetovni vojni bila opuščen 20-odst. klavzula v prid nižji. Po mnenju Heinza Klossa je treba zahtevati za manjšinsko pravo strpnosti 3 do 5 odstotkov manjšine in sicer štetu na njenem avtohtonem ozemlju! (Tu pa imamo 20-odstotno mejo v vasi). Po današnjem mednarodnem standardu je po Veiterju mogoče zahtevati 10 odst. Vendar meni Veiter, da je to vprašanje od državne pogodbe 1955 naprej brezpredmetno, ker je uvedla teritorialni princip v zvezi s principom jezikovne skupnosti. Ta Veiterjeva argumentacija se ujema z našo argumentacijo, ki smo jo dosledno zagovarjali, med drugim tudi v posebnem članku v Slovenskem vestniku z dne 26. 2. in 4. 3. 1960 ob izidu zakona o sodnem jeziku in šolskega zakona iz leta 1959.

Tam je zapisano: „Britanski zastopnik je na pobudo Avstrije predlagal glede uradnega jezika formulacijo ‚znatno število‘, medtem ko je sovjetski zastopnik zahteval, da se naj enostavno glasi ‚v upravnih in sodnih okrajih... slovenskim, hrvatskim ali mešanim prebivalstvom.‘“ Besedilo državne pogodbe dejansko nikjer ne omenja, razen v drugem odstavku (sorazmerno število lastnih srednjih šol), besede sorazmerno znatno število, iz tega pa sledi, da so se partnerji pogodbe o tem vprašanju zedinili tako, da so odklonili britanski predlog, ki je zahteval odvisnost od znatnega števila. Če se skuša uvesti ta zahteva zdaj v izvedbene zakone, je to očitno v nasprotju z določili državne pogodbe. Poleg tega pa je diskriminacija tudi v tem, da vindišarji sploh niso upoštevani pri 20-odstotni klavzuli, saj so po objektivnih kriterijih pripadniki slovenske narodnostne skupnosti na Koroškem.

● LJUDSKO ŠTETJE 1961

V pojasnilih je utemljeno ljudsko štetje 1961 kot kriterij za ugotovitev znatnega števila s tem, da je to prvo štetje po državni pogodbi. Sicer sem že omenil Veiterjevo mnenje, da je vprašanje po znatnem številu državne pogodbe 1955 naprej sploh brezpredmetno, ker je uvedla državna pogodba teritorialni princip, pa tudi če bi tega argumenta ne navajal, moram ugotoviti, da je to mnenje v pojasnilih zmotno: splošno pravno pravilo je, da so ob sklepanju pogodb merodajne vedno razmere v času sklepanja pogodbe, ne pa poznejše, razen, če je kaj takega izrecno določeno. Upošteva- joč to načelo, bi moglo biti podlaga le ljudsko štetje iz leta 1951, torej zadnje pred sklenitvijo državne pogodbe, poleg tega tudi časovno bližje dnevni podpis državne pogodbe — 15. 5. 1955. Toda načelni pomisleki proti uporabi rezultatov ljudskih štetij sploh v namene izvajanja manjšinskih določb državne pogodbe ne dovoljujejo razlikovanja med posameznimi štetji, kajti za vsa ljudska štetja v prvi in drugi republiki velja, da ni dovoljeno uporabljati rezultatov štetij v druge kakor v statistične namene (člen 4 (2) zakona o ljudskih štetjih 1950).

● KAJ JE STATISTIKA?

Zakon o ljudskem štetju ne pove, kaj so statistični nameni. Zato smemo in moramo pogledati drugam, kaj je definicija statistike. Člen 1 zveznega zakona o zvezni statistiki določa: „Zvezna statistika se nanaša na vse statistične poizvedbe o dejstvih družbenega in gospodarskega življenja, ki ne služijo interesom le ene dežele ali samoupravne skupnosti in ki so pomembne za zvezno upravo.“ V smislu te definicije statistike so podatki o občevalnem jeziku ali materinem jeziku, oziroma o narodnostni pripadnosti prebivalcev brez dvoma statistični podatki. Uradno zbiranje podatkov o jezikovni pripadnosti je torej legitimno v smislu zakona o štetju in zakona o zvezni statistiki. Člen 7 v skladu s členom 1 zakona o zvezni statistiki. Na to vprašanje pa moramo odgovoriti odklonilno, ker uporablja zakon o dvojezičnih napisih rezultate štetja 1961 ne le v tem smislu, da so nekateri okrajji na Koroškem dvojezični (s slovenskim ali mešanim prebivalstvom), to izpovedno moč tem rezultatom lahko priznamo, čeprav jih ne potrebujemo za dokaz dvojezičnosti (saj je bila v določenih okrajjih znana ob sklenitvi državne pogodbe!), samo, da jih uporabljamo tudi v smislu sredstva za izračun 20-odstotne klavzule, kar pa je v očitnem nasprotju s členom 7 državne pogodbe, ker ta v 3. odstavku ne govori o sorazmerno znatnem številu slovenskega prebivalstva.

Športni vestnik

2. SVETOVNO PRVENSTVO V SMUČARSKIH POLETIH

Na skakalnici velikanki v Oberstdorfu so se prejšnji teden zbrali najdržnejši smučarski skakalci, da iz svoje srede izberejo novega svetovnega prvaka v smučarskih poletih. 2. svetovno prvenstvo v smučarskih poletih sicer ni potekalo po volji organizatorjev, bilo pa je velika manifestacija poletov nad 160 metrov. Prvenstvo v Oberstdorfu se je končalo že dan prej, kot je bilo predvideno, kajti vremenske razmere drugi dan uradnega tekmovanja niso več zagotavljale varnosti skakalcev. Obveščali so na ta način dosežki prvega uradnega tekmovalnega dne.

Novi svetovni prvak v smučarskih poletih je postal 21-letni študent iz Nemške demokratične republike Hans Georg Aschenbach, ki je s skokoma 157 m in 152 m dosegel najboljšo oceno za stil, namreč 418,5 točke. Vicešampion je postal svetovni prvak 1. planiške svetovnoprvstvene prireditve v smučarskih poletih Walter Steiner iz Švice (156 m, 163 m; 418,0 točk). Tretje mesto je zasedel Karel Kodejška iz Češkoslovaške (154 m, 154 m; 410,0) pred Dietrichom Kampfom iz NDR (151 m, 155 m; 406,5).

Že v treniškini seriji je padel nov svetovni rekord. Heinz Wosipiwo iz NDR je Wolfov rekord iz Planice izboljšal od 165 m na 169 m. Najdaljši polet 2. svetovnega prvenstva pa je bil Steinerjev, ko je pristal pri 179 m, a ni zdržal pritiska in je padel.

Izvrstni so bili tudi Avstrijci. Walter Schwabl je v treniški seriji pristal pri 162 m, kar je nov avstrijski rekord. Pri uradnem tekmovanju se je moral zadovoljiti s skokoma 151 m in 125 m ter 9. mestom. Enajsti je bil Reinhold Bachler 140 m, 126 m; 363 točk), dvajseti pa Rudi Wannier (139 m, 121 m; 345,0). Novinec smučarskih poletov Hanzi Wallner iz Zahomca je zasedel 23. mesto. Dosegel je daljave 133 in 121 m. Njegov skok na 142 m je bil črtan, ker se je prireditev zaradi predolgih skokov predčasno končala.

Nov rekord je padel tudi za Jugoslovane. Marjan Mesec je v črtani drugi uradni seriji skokov poletel na 158 m.

NAJBOLJŠI V LENINGRADU: GRATZER

Na evropskem prvenstvu juniorjev v nordijskih disciplinah v Leningradu je zasedel Zahomčan Seppi Gratzler pri smučarskem skakanju izvrstno 13. mesto. Gratzler je izmed vseh Avstrijcev odnesel najboljšo mesto in bil hkrati tudi najbolje uvrščen Srednjeevropejec. Gratzler je odpotoval ta teden skupno z Milonigom in Wallnerjem na Poljsko, kjer se bodo udeležili tekmovanja na 120-metrski skakalnici v Zakopanu na Visokih Tatrah. Ob istem času bo tekmoval Karl Schnabl na holmenkollenskih igrah pri Oslu. Od tam bo odpotoval na norveško skakalno turnejo.

GODEC ČETRTRI

V Lunz am See na Nižiem Avstrijskem je Sigi Godec iz Zahomca zasedel v skakalni konkurenci mlajših šolarjev dobro 4. mesto. Pri starejših šolarjih se je Andrei Millonig (brat Hanzija Milloniga) uvrstil na 5. mesto. Tekmovanje v Lunzu je šlo med vrsto tekmovalni za šolarski pokal ÖSV.

NOV KOROŠKI REKORD 142 m

Na svetovnem prvenstvu v smučarskih poletih v Oberstdorfu je koroški rekord bil prekoračen kar štirikrat. Hanzi Wallner je rekord končno izboljšal od 129 m na 142 m. Izvrstni rekord je lep uspeh mladega skakalca iz Zahomca.

SVETOVNO PRVENSTVO V HOKEJU NA LEDU 1973

Svetovno prvenstvo v hokeju na ledu skupine A bo letos v Moskvi. Šampionat bo trajal od 31. marca do 15. aprila. Svetovno prvenstvo skupine B pa bo v času od 22. marca do 31. marca v Gradcu. Avstrijska hokejska reprezentanca, ki bo tekmovala na prvenstvu v Gradcu, bo v času hokejskega turnirja stala pod vodstvom patrona Bauerja iz Kanade. Kot nasprotnike bo avstrijska reprezentanca imela Jugoslavijo, Italijo, Švico, Romunijo, Nemško demokratično republiko in Ameriko. Svetovno prvenstvo hokejske C-skupine, kjer nastopajo Danska, Norveška, Bolgarija, Francija, Nizozemska, Madžarska, Velika Britanija in Kitajska, je od 9. marca naprej v polnem teku.

RADIO PROGRAM

RADIO CELOVEC

Poročila: 5.00 — 6.30 — 8.00 — 10.00 — 13.00 17.00 — 19.00 — 20.00 — 22.00 — 23.00 — 24.00.

Dnevne oddaje: (razen ob sobotah, nedeljah in praznikih): 5.05 Ljudske viže — 5.30 Kmetijska oddaja — 5.53 Ljudske viže — 5.40 Jutranja opažanja — 5.45 Pisane jutranje melodije — 6.00 Jutranja gimnastika — 6.35 Glasba in dobri nasveti — 6.45 Deželni razgled — 7.00 Glasbeni mozaik — 7.45 Lokalna poročila — 8.05 Godba na pihala — 8.15 Oddaja za ženo — 9.00 Za prijatelje stare glasbe — 10.05 Operetni koncert — 11.25 Oddaja za podeželje — 11.45 Za avtomobiliste — 13.05 Deželni razgled — 13.30 Glasba po kasilu — 13.45 Slovenska oddaja — 15.30 Še vedno priljubljeno — 16.15 Ženska oddaja — 18.10 Odmev časa — 18.40 šport — 18.45 Note in beležke — 18.55 Lahka noč otrokom — 19.03 Pregled sporeda — 19.05 Zabeležite si — 19.35 Melodija in ritem — 20.05 Deželna poročila — 22.10 šport iz vsega sveta.

SOBOTA, 17. 3.: 5.05 Za tiste, ki zgodaj vstajajo — 6.05 Jutranja melodija — 6.55 Glasbeni mozaik — 7.55 Naš hišni vrt — 8.05 Družinski obzornik — 10.00 V žarišču — 10.45 Naša lepa domovina — 13.45 Voščila — 15.00 Koroški roman — 17.10 Zabavna oddaja — 18.00 Deželni razgled — 18.35 Mala solistična parada — 19.05 Nove koročnice — 19.50 Note in beležke — 20.10 Ponovitev oddaje z Dalih Lavi — 21.00 Bert Brecht v štirih stoletjih — 22.20 Plesna glasba po naročilu.

NEDELJA, 18. 3.: 6.10 Igra na orgle — 8.15 Kaj je novega? — 9.45 Veliki zabavni koncert — 10.30 Radijska pravljica — 11.00 Dopoldanski koncert — 12.05 Za avtomobiliste — 13.45 Iz domovine — 14.30 Voščila — 16.00 „Judež iz Tirolske“, igra — 17.05 Veselite se življenja! — 19.00 Nedeljski šport — 19.40 Deželni razgled — 20.10 Avstrijska rallye — 21.15 Zadnja postaja Dunaji!

PONEDELJEK, 19. 3.: 5.05 Za tiste, ki zgodaj vstajajo — 6.05 Jutranja melodija — 6.50 Glasbeni mozaik — 8.05 Oddaja za starejše ljudi — 9.00 Šolska oddaja — 9.30 Vesele note mojstrov — 10.00 Šolska oddaja — 11.05 Ljudske viže iz Tirolske — 13.30 Na obisku pri koroških godbah na pihala — 14.30 Knjižni kotiček — 17.10 Kaj radi slišimo... — 17.56 Oddaja kmetijske zbornice — 18.00 Deželni razgled — 19.05 Priljubljene melodije — 19.50 Note in beležke — 20.10 Od opere do operete — 21.00 Tračnice ali cesta — 21.30 Iz avstrijskega glasbenega ustvarjanja.

TOREK, 20. 3.: 5.05 Za tiste, ki zgodaj vstajajo — 6.05 Jutranja melodija — 6.50 Glasbeni mozaik — 9.00 Šolska oddaja — 11.03 Ljudske viže iz Tirolske — 13.30 Originalni koroškega ljudskega življenja — 15.00 Ljudska glasba iz štajerske — 17.10 Avstrijci o Avstriji — 17.56 Oddaja sindikalne zveze — 18.00 Deželni razgled — 19.50 Note in beležke — 20.10 Kaj radi poslušamo — 21.10 S sekuro skozi listnat gozd — 22.10 šport.

SREDA, 21. 3.: 5.05 Za tiste, ki zgodaj vstajajo — 6.05 Jutranja melodija — 6.50 Glasbeni mozaik — 9.00 Šolska oddaja — 9.30 Vesele note mojstrov — 10.00 Šolska oddaja — 11.03 Ljudske viže iz Tirolske — 13.30 Zborovska glasba — 15.00 Iz mape skladateljev — 16.30 Operetni koncert — 17.10 V dunajski kavarni — 17.56 Oddaja združenja industrialcev — 18.00 Deželni razgled — 19.35 Za prijatelje planin — 19.50 Note in beležke — 20.10 „Judež iz Tirolske“ — 21.10 Zabavna glasba — 21.30 Zvezne dežele poročajo: Gradščanska.

ČETRTEK, 22. 3.: 5.05 Za tiste, ki zgodaj vstajajo — 6.05 Jutranja melodija — 6.50 Glasbeni mozaik — 9.00 Šolska oddaja — 9.30 Vesele note mojstrov — 10.00 Šolska oddaja — 11.03 Ljudske viže iz Tirolske — 13.30 Zabeleženo na koroških cestah — 15.00 Zborovska glasba — 17.10 Glasbena oddaja — 17.56 Oddaja zbornice obrtnega gospodarstva — 18.00 Deželni razgled — 19.05 Godba na pihala — 19.50 Note in beležke — 20.10 Lovska oddaja — 21.00 Iz graškega glasbenega življenja — 22.30 Človek v družbi.

PETEK, 23. 3.: 5.05 Za tiste, ki zgodaj vstajajo — 6.05 Jutranja melodija — 6.50 Glasbeni mozaik — 9.00 Šolska oddaja — 9.30 Klavirska glasba J. Haydna — 10.00 Šolska oddaja — 11.03 Ljudske viže iz Tirolske — 13.30 Ljudska glasba — 14.45 Literatura iz štajerske — 16.15 Žena v kmetijstvu — 17.10 Glasba za konec tedna — 17.56 Oddaja delavske zbornice — 18.00 Deželni razgled — 19.50 Note in beležke — 20.10 Orkestrski koncert — 21.30 Zabavna oddaja — 22.10 šport.

SLOVENSKE ODDAJE

SOBOTA, 17. 3.: 9.05 Od pesmi do pesmi, od srca do srca.

NEDELJA, 18. 3.: 7.10 Duhovni nagovor — Po vaši želji.

PONEDELJEK, 19. 3.: 13.45 Informacije — Za našo vas.

TOREK, 20. 3.: 9.30 Ljudske pesmi in viže — 13.45 Informacije — športni mozaik — Otroci, poslušajte!

SREDA, 21. 3.: 13.45 Informacije — Nova slovenska literatura — Za našo knjižno polico.

ČETRTEK, 22. 3.: 13.45 Informacije — Žena, družina, dom.

PETEK, 23. 3.: 13.45 Informacije — Pomladni sen.

RADIO LJUBLJANA

SOBOTA, 17. 3.: 6.50 Beseda na današnji dan — 8.10 Glasbena matineja — 9.05 Pionirski tehnik — 9.35 Godala v ritmu — 12.10 Iz domače simfonične literature — 14.10 S pesmijo in besedo po Jugoslaviji — 15.40 Pojo naši operni pevci — 16.00 „Vrtljak“ — 17.10 Z ansamblom Mungo Jerry — 17.20 gremo v kino — 18.15 Dobimo se ob isti uri — 19.15 Z ansamblom bratov Avsenik — 20.00 Spoznavajmo svet in domovino — 21.15 Za prijetno razvedrilo — 22.20 Oddaja za naše izseljence — 23.05 S pesmijo in plesom v novi tedni.

NEDELJA, 18. 3.: 6.00 Dobro jutro — 6.50 Danes za vas — 8.05 Radijska igra za otroke — 8.50 Skladbe za mladino — 10.05 Še pomnite, tovariši... — 10.25 Pesmi borbe in dela — 10.45 Voščila — 11.50 Pogovor s poslušalci — 13.15 Zabavna glasba — 14.05 Popularne operne melodije — 15.05 Nedeljsko športno popoldne — 17.05 Radijska igra — 17.44 Melodije z velikimi zabavnimi orkestri — 19.15 Glasbene razglednice — 20.00 V nedeljo zvečer — 22.20 Zaplešite z nami.

PONEDELJEK, 19. 3.: 6.50 Rekreacija — 8.10 Glasbena matineja — 9.05 Pisan svet pravljic in zgod — 9.20 Z velikimi zabavnimi orkestri — 12.10 Iz slovenske simfonične zakladnice — 12.40 S tujimi pihalnimi godbami — 14.10 Amaterski zbori pojo — 14.30 Voščila — 15.40 Z našimi simfoniki v svetu lahke glasbe — 17.10 Ponedeljkova glasbena popoldne — 18.15 Zabavni zvoki iz vzhodnoevropskih dežel — 19.15 Z ansamblom Maksa Kumra — 20.00 Operni koncert — 21.30 Tipke in godala — 22.15 Za ljubitelje jazza — 23.15 Popevke se vrstijo.

TOREK, 20. 3.: 6.50 Beseda na današnji dan — 8.10 Glasbena matineja — 9.05 Radijska šola — 9.35 Slovenski pevski zbori in instrumentalisti izvajajo slovenske narodne — 12.10 Spomin na Prešernov dan — 12.40 Z domačimi ansambli — 14.10 Kaj vam glasba pripoveduje — 14.40 „Na polji s kitaro“ — 15.40 Od melodije do melodije — 17.10 Popoldanski simfonični koncert — 18.15 V torek nasvidenje — 19.15 S Fantii treh dolin — 20.00 Prodajalna melodij — 20.30 Od premiere do premiere — 21.30 Lahka glasba slovenskih avtorjev — 22.15 Popevke se vrstijo — 23.15 Kormoglasbeni večer.

Mladinsko romanje v Rim

Katoliška mladina in Dom v Tinjahn pripravljata v času od 15. do 20. aprila romarsko potovanje v Assisi - Rim - Firenze in Padova. Vožnja s polno oskrbo med potjo in v Rimu, razen kosila prvi dan vožnje, bo stala približno 1500 šil.

Prijave sprejema: Katoliška mladina, Celovec, Viktringer Ring 26, do 4. aprila 1973. Prijava velja šele, če se naplača 500 šilingov. Prijavljene osebe bodo prejele še nadaljnje informacije.

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem; glavni urednik: Rado Janežič; odgovorni urednik: Andrej Kokot; uredništvo in uprava: 9021 Klagenfurt — Celovec, Gasometergasse 10, tel. 32-5-50 — Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. J. Drava, Celovec - Borovlje.

Vsem sorodnikom in znancem sporočamo žalostno vest, da je po sklepu Vsemogočnega moja ljuba žena, naša draga mama, babica, tašča in sestra, gospa

Rozalija Antonič

gostilničarka

v torek, dne 13. marca 1973, nenadoma odšla v 64. letu starosti po večno plačilo.

Drago pokojnico bomo spremili v petek, dne 16. marca 1973, ob 15. uri od mrtvašnice v Št. Jakobu v Rožu na tamkajšnje pokopališče, kjer jo bomo po sv. maši zadušnici položili k zadnjemu zemeljskemu počitku.

Dušo drage pokojnice priporočamo v blag spomin v molitvi in pri sv. daritvi.

Reka, Sreje, Bače, Št. Job pri Brnci, dne 13. marca 1973

V globoki žalosti:

Mihej, mož; Mihej, Zalika, otroka; Katarina, snaha Katica, Mihec in Mihaela, vnuki; Hanzel, brat; Mici, sestra;

v imenu vseh ostalih sorodnikov

AVSTRIJA 1

SOBOTA, 17. 3.: 15.30 Hišni koncert — 16.30 Za otroke — 17.00 Za družino — 17.25 Klub seniorjev — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 Novo v kulturi — 18.55 Dobar večer v soboto Želi Heinz Conrads — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki — 20.06 Šport — 20.15 Osem po osmi — 22.05 šport — 22.35 Čas v sliki — 22.40 Če žene sovražijo, film.

NEDELJA, 18. 3.: 16.30 Za otroke — 17.05 Za mladino — 17.30 Za družino — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Ob nedeljah ob šestih — 18.30 Življenje na džunkah — 19.30 Čas v sliki — 19.40 šport — 20.15 Srečan, film — 22.15 šport in čas v sliki.

PONEDELJEK, 19. 3.: 18.00 Teletest — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 Stan Laurel in Oliver Hardy — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki in kulturne novice — 20.06 šport — 20.15 Jason King — 21.10 Poštni predal 7000 — Automobiliatika in boks — 22.25 Čas v sliki.

TOREK, 20. 3.: 18.00 Angleščina — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 To je moj svet — 19.00 Slike iz Avstrije in južne Tirolske — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki in kulturne novice — 20.06 šport — 20.15 Srečanje z živalmi in človekom — 21.10 Oknat — 21.55 Čas v sliki.

SREDA, 21. 3.: 10.00 Šolska oddaja — 11.00 Življenje v strahu — 16.30 Za otroke — 17.10 Za mladino — 17.35 Lassie — 18.00 Francoščina — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 Televizijska kuhinja — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki in kulturne novice — 20.06 šport — 20.15 Horizonti — 21.05 Saga o Forsythih — 21.55 Čas v sliki.

ČETRTEK, 22. 3.: 10.00 Šolska oddaja — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 športni mozaik — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki in kulturne novice — 20.06 šport — 20.15 „Napačna mačka“, Löwingerji — 21.55 Čas v sliki — 22.00 Poznate Schönberg?

PETEK, 23. 3.: 10.00 Šolska oddaja — 11.00 Super-vohun — 12.25 Klub seniorjev — 18.00 Novosti iz kmetijstva — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 Očarljiva Jeannie — 18.55 Oddaja delavske zbornice — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki in kulturne novice — 20.06 šport — 20.15 Aleksander II — 21.40 ORF-diskusija — 22.40 Čas v sliki — 22.45 Vihar nad Nilom.

AVSTRIJA 2

SOBOTA, 17. 3.: 15.25 Saga o Forsythih — 16.15 Romeo in Julija — 18.30 Bos v parku — 18.55 Glasbena poročila — 19.30 Čas v sliki — 20.00 Pregled sporeda — 20.06 šport — 20.09 Vzgoja — 21.40 Čas v sliki.

NEDELJA, 18. 3.: 18.00 Tedenski obzornik — 18.30 Prezeli — 19.30 Čas v sliki — 19.40 Novo v kulturi — 20.10 Vzgoja — 20.15 Poznate melodijo? — 21.15 O zdravstvu — 22.15 Čas v sliki.

PONEDELJEK, 19. 3.: 18.30 Nepoznano sosetstvo — 19.00 Biologija za vas — 19.30 Čas v sliki in kulturne novice — 20.00 Pregled sporeda — 20.06 šport — 20.09 Vzgoja — 20.15 Pogovor — 21.05 Ljubljenci — 22.05 Telerreprize.

TOREK, 20. 3.: 18.30 Kaj je racionalizacija? — 19.00 Znanje brez znanja — 19.30 Čas v sliki in kulturne novice — 20.00 Pregled sporeda — 20.06 šport — 20.09 Vzgoja — 20.15 Teror nad oblaki — 22.30 Telerreprize.

SREDA, 21. 3.: 18.30 Od kulta k kulturi — 19.30 Čas v sliki in kulturne novice — 20.00 Pregled sporeda — 20.06 šport — 20.09 Vzgoja — 20.15 Ljubezen v Teruelu — 21.40 Telerreprize.

ČETRTEK, 22. 3.: 18.30 Mesto dela zgodovino — 19.00 Impulzi — 19.30 Čas v sliki in kulturne novice — 20.00 Pregled sporeda — 20.06 šport — 20.09 Vzgoja — 20.15 Simon Templar — 21.00 Svetovna prvenstva v hokeju na ledu.

PETEK, 23. 3.: 18.30 Gimnastični tečaj — 18.45 Potovanja k umetnosti „iz Verone v Bolagno“ — 19.30 Čas v sliki in kulturne novice — 20.00 Za konec tedna — 20.06 šport — 20.09 Vzgoja — 20.15 Svet in znanost — 21.05 Svetovno prvenstvo v hokeju na ledu.

JUGOSLAVIJA

SOBOTA, 17. 3.: 9.35 Šolska televizija — 16.30 Kašarka — 18.00 Obzornik — 18.15 Maroško, film — 18.50 Filmska burleska — 19.10 Mozaik — 19.15 Humorištica oddaja — 19.45 Risanka — 20.00 Dnevnik — 20.30 Zabavna glasbena oddaja — 21.30 Na poti k zvezdam — 21.55 Serijski film „Krvava cesta“ — 22.45 Smučarsko tekmo vanje na Golteh — 22.55 Kožipot — 23.15 Poročila.

NEDELJA, 18. 3.: 8.50 Mestece Payotn — 10.05 Mozaik — 10.10 Kmetijska oddaja — 10.55 Otroška matineja — 14.45 Delavske amandmaji — 12.15 Naše malo mišjo — 13.10 Poročila — 13.15 Smučarski skoki — 17.50 Poročila — 17.55 Vzpon in propad III. Reicha — 19.40 Reportaža — 19.45 Risanka — 20.00 Dnevnik — 20.35 Berač in sinovi — 21.30 Zabavna glasba — 21.45 športni pregled — 22.15 Poročila.

PONEDELJEK, 19. 3.: 9.05 Odporna univerza — 9.35 Šolska oddaja — 16.45 Madžarski pregled — 17.45 Zvonček Palček — 18.00 Risanka — 18.15 Obzornik — 18.30 Gvajana, dežela voda — 18.55 Mozaik — 19.00 Mladi za mlade — 19.45 Risanka — 20.00 Dnevnik — 20.30 Cvetje v jeseni — 21.20 Kulturne diagonale — 22.20 Poročila.

TOREK, 20. 3.: 9.35 Šolska oddaja — 16.40 Madžarski pregled — 17.15 Delavske amandmaji — 17.45 Slovniček Bimbo — 18.00 Risanka — 18.05 Obzornik — 18.20 Izbor srbske narodne glasbe — 18.55 Mozaik — 19.00 Pedrija — 19.20 Odiseja miru — 19.45 Risanka — 20.00 Dnevnik — 20.30 Mi med seboj — 21.30 Nenavadne zgodbe — 21.55 Stoletje kirurgov — 22.20 Rezerviran čas — 22.45 Poročila.

SREDA, 21. 3.: 8.20 Šolska oddaja — 16.50 Madžarski pregled — 17.45 Mačkon in njegov trop — 18.10 Obzornik — 18.25 Na sedmi stoji — 18.45 Živa filozofija — 19.10 Mozaik — 19.15 Zabavna glasba — 19.45 Risanka — 20.00 Dnevnik — 20.30 Umor v hotelu Excelsior, češki film.

ČETRTEK, 22. 3.: 9.35 Šolska oddaja — 16.45 Madžarski pregled — 17.45 Pregoni iz raja — 18.15 Obzornik — 18.30 Družina Jehu — 18.55 Živo morje — 19.45 Risanka — 20.00 Dnevnik — 20.25 Kam in kako na odh — 20.40 Četrkovi razgledi — 21.30 Fernandel, zabavna komedija — 22.20 Poročila — 22.25 Kašarka.

PETEK, 23. 3.: 9.30 Šolska oddaja — 16.15 Kuhinja pri violinskem ključu — 16.45 Obzornik — 17.00 Svetovno hokejsko prvenstvo — 19.00 Kratek film — 19.15 Naš ekran — 19.45 Risanka — 20.00 Dnevnik — 20.30 Iz zakladnice svetovne književnosti — 21.45 Rokomet.